

תורה אור • الباراشات תולדות • מאמר 2

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה וגו'...

مياه كثيرة لا تستطيع أن تطفئ المحبة

לא يستطيع أي إدراك مكشوف أن يروي محبة النفس ל'ה', ולא حتى لذات جنّة عدن
(גן עדן, Gan Eden) («الأنهار»); فلا يرويه إلا ذات ה', «النبع» الخفي، الذي يُنزل
عبر التوراة والوصايا العملية (מצוות, mitzvos) بعد تصفية النفس الحيوانية (נפש
הבהמית, nefesh habahamis).

إهداء تكريماً لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

والد الربي، ريب ليفي يتسحاق

LikuteiTorah.com

الباراشا الحاسدية

/likuteitorah.com/ar/torah-ohr/toldos/2

الفكرة المحورية

لا يستطيع أي إدراك مكشوف أن يروي محبة النفس لـ ה', ولا حتى لذات جنة عدن (גן עדן, Gan Eden) («الأنهار»); فلا يرويها إلا ذات ה', «النبع» الخفي، الذي يُنزل عبر التوراة والوصايا العملية (מצוות, mitzvos) بعد تصفية النفس الحيوانية (נפש הבהמית, nefesh habahamis).

في كل قسم: النص العبري، ثم الترجمة، ثم شرح موجز تحت خط ذهبي. والأرقام الصغيرة في النص العبري هي أرقام الحواشي في النهاية.

خلاصة الامار

تشرح المقالة الآية: «مياه كثيرة لا تستطيع أن تطفئ المحبة... إن أعطى إنسان كل ثروة بيته في سبيل المحبة، فسيزدرى به ازدراءً شديداً» (בוז יבוזו לו, boz yavuzu lo). للتوراة «نبع» خفي، هو حكمة ה' التي لا تُدرك، و«أنهار» مكشوفة، هي إدراك أسرارها الذي تتمتع به النفوس في جنة عدن. وهذه الأنهار، «المياه الكثيرة»، لا تروي محبة النفس، التي لا تريد إلا ה' نفسه. وتُنزل ذلك رفقة (رفקה)، التي «نزلت إلى النبع وملأت جرّتها»؛ وجرّتها (כדה, kadah) هي أسفار الكتاب الأربعة والعشرون. ولشرح رفقة، يشرح الألتز ربي (אדמו"ר הזקן) إسحاق (יצחק): فالضحك واللذة في المستقبل يأتيان عبر اسم אלקים (إلكيم, Elokim) الحجاب، حين يخضع المخلوق المنفصل خضوعاً تاماً أمام ה' مع بقائه موجوداً. ورفقة، «الفريق» المقرون بالنير، هي الصفات الوجدانية المصفّاة والموحدة للنفس الحيوانية؛ وصعودها يُنزل تجلّي «أنا» (אנכי, Anochi) عبر الوصايا، وهو أمر لا تستطيع الملائكة فعله. أما «الرجل» الذي يبذل «ثروة بيته» فهو ה', وتلك الثروة هي اللذة العليا الخفية في التوراة؛ ويغدو «בוז יבוזו לו» نهباً متلهّفاً لذلك الكنز، وهو ما يلمح إليه أيضاً سكب الماء في عيد العروش (סוכות, Sukkos). وتُختتم المقالة بالمزمور ٩٣ والتجلّي المستقبلي للوجه الطويل (אריך אנפין, Arich Anpin)، «يوم هو كله طويل».

مخطط عام

- 1 النبع والنهر**
للتوراة نبع خفي وأنهار مكشوفة؛ وأنهار جنة عدن لا تروي محبة النفس، التي سيرويها النبع حين ينكشف في المستقبل ويُنزل الآن عبر التوراة والـ מצוות.
- 2 إسحاق: الضحك عبر אלקים**
إسحاق هو اللذة المستقبلية، التي تأتي عبر حجاب اسم אלקים حين يخضع «شيء» مخلوق خضوعاً تاماً أمام ה' مع بقائه موجوداً؛ وتتجلّى حين يكتمل عمل التصفية.
- 3 رفقة: الفريق المقرون بالنير**
رفقة هي الصفات الوجدانية المصفّاة والموحدة للنفس الحيوانية، المتجذّرة في المركبة؛ وصعودها يُنزل «אנכי» عبر الـ מצוות الجسدية، وهو أمر لا تستطيع الملائكة فعله.
- 4 المحبة التي لا ترويها المياه**
يوقظ التأمل في שמע محبة لا حد لها، لا يستطيع التأمل ولا جنة عدن أن يرويها؛ ولا يقدر على ذلك إلا التوراة والـ מצוות، إذ بهما يُدرك جوهر ה'.

«إن أعطى إنسان» هو وعد ה' المؤكد بأن يمنح كنزه الأعظم، الذي يُنزل الآن عبر ال מצוות والبركات؛ إنه اللذة العليا الخفية في التوراة، والـ ٣١٠ عوالم المنبثقة عن الألف.

«בוז יבוזו לו» هو نهب متلّف: فرح النفس بالتوراة وال מצוות؛ والنبع، مع أنه يبدو أصغر، هو المصدر الحق؛ ويشير سكب الماء في عيد العروش إلى ذلك.

ترفع الأنهار صوته صاعدة وتنال جزاء النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) في التوراة؛ أما «اليوم الذي هو كله طويل» في المستقبل فهو تجلي أריך אנפין، ويُلَمَح إليه في كأس משיח (Moshiach).

المفاهيم الأساسية

النبع والنهر מעיין ונהר

النبع هو المصدر الخفي، حكمة ה' التي لا تُدرك؛ والنهر هو جريانها المكشوف، المقدر بحسب كل متلقٍ. ويبدو النبع أصغر لأنه أقرب إلى ה' وأكثر ביטולاً، لكنه مصدر جميع الأنهار.

اسم אלקים שם אלקים

الاسم الذي يحجب القوة الخالقة لاسم הוי' / שם הוי' (Havayah)، فيجعل الخلق يبدو منفصلاً. وبسبب هذا الحجاب، يكون خضوع الخلق بالكلية أمام ה' مع بقائه موجوداً أمراً مستجداً يجلب لذة ל ה'.

تصفية النفس الحيوانية בירור נפש הבהמית

هذا هو العمل الأساسي لتحويل الظلام إلى نور؛ فالنفس الإلهية (נפש האלקית, nefesh elokis) لا تحتاج إلى إصلاح. وحين تُصَفَّى الصفات الوجدانية للنفس الحيوانية وتتوحد، يرفع أصلها العالي النفس الإلهية ويُنزل ذات ה'.

أنا אנכי

«أنا»: ذات ה' نفسها، علّة العلل. وتفسّر المقالة عبارة «الذي أوصيكم به» على أنها الذات التي تُنزل عبر ال מצוות.

ثروة بيته הון ביתו

كنز ה' الأعظم، اللذة العليا الخفية في حروف التوراة، التي ستكشف علانية في المستقبل.

الوجه الطويل אריך אנפין

«الوجه الطويل»، المستوى الظاهري من التاج؛ وهو نور إلهي خفي يمكن أن يمتد حتى العالم المادي، على نحو متساوٍ؛ وتجليه هو «اليوم الذي هو كله طويل» في المستقبل.

النبع والنهر

1 מים רבים^{1,2} לא יוכלו לכבות את האהבה וגו' עד בוז יבוזו לו. ובזוהר ח"ג [חלק ג'] דנ"ד ע"ב מים רבים דא הוא נהר עלאה דמניה נפקין נהרין לכל עיבר כו'.

«مياه كثيرة لا تستطيع أن تطفى المحبة، إلخ» حتى «بوز يבוזו לו [سيستولونه غنيمةً بالتأكيد]». وفي زوהר (زوהר)، المجلد 3، الصفحة 54ب: «"مياه كثيرة": هذا هو النهر العلوي الذي تنبع منه أنهار تجري إلى كل جهة، إلخ».

تفتتح المقالة بآية من نشيد الأنشاد تتحدث عن محبة لا تستطيع «مياه كثيرة» إطفاءها، ثم تقتبس تفسير زوהר لهذه «المياه الكثيرة»، إذ يراها نهراً علوياً واحداً يغذي سائر الأنهار. وتساءل المقالة كلها عن ماهية هذه المياه والأنهار، وعن نوع المحبة التي لا تستطيع إطفاءها؛ كما تفسر الكلمات الأخيرة في الآية، بوز يבוזو לו، لا على أنها ازدراء، بل على أنها استيلاء متلف، كالسلب (الفقرة 20).

והנה הנהרות נמשכים מן המעינות³ שהמעינות נובעים מן התהום ומהם נמשכים הנהרות וכמ"ש השולח מעינים⁴ בנחלים והמעינות נובעים מתחת לארץ אבל הנהרות נמשכים בגלוי ע"פ כל הארץ לכך התורה שנמשלה למים

والآن، تنبع الأنهار من الينابيع: فالينابيع تفور من الأعماق، ومنها تنبع الأنهار، كما هو مكتوب: «يرسل الينابيع في الجداول». وتنفور الينابيع من تحت الأرض، أما الأنهار فتجري ظاهرةً على وجه الأرض كلها. ولذلك فإن التوراة، التي شُبِّهت بالماء،

يختلف النبع عن النهر: فالنبع يتفجر خفياً من تحت الأرض، بينما يجري النهر ظاهراً على الأرض، ويستمد النهر مياهه من الينابيع. وهذه الصورة الطبيعية سَطَّبَ الآن على التوراة، التي يشبَّهها الكتاب المقدس بالماء.

כמ"ש הוי כל צמא לכו למים⁵ יש בה בחי' מעיין והוא כמאמר חכים ולא בחכמה ידיעא^{6,7} שאינו מושג כלל כמשל המעיין שנובע מתחת לארץ ואינו ניכר ונגלה כ"כ [כל כך] ויש בה בחי' נהרות

كما هو مكتوب: «يا كل عطشان، أقبلوا إلى الماء»، فيها مستوى النبع. وهذا يوافق القول: «حكيم، ولكن ليس بحكمة معلومة»؛ فهي لا تُدرَك البتة، مثل النبع الذي يفور من تحت الأرض ولا يكون ظاهراً جلياً. وفيها أيضاً مستوى الأنهار،

للتوراة بُعدٌ هو بمثابة «نبع»: مصدرها في حكمة ה' ذاته، التي يصفها تיקוני זוהר (תיקוני זוהר) بأنها «حكيم، ولكن ليس بحكمة معلومة»؛ فهي حكمة لا يستطيع أي عقل مخلوق إدراكها، مخفية كماء تحت الأرض. وللتوراة أيضاً بُعدٌ هو بمثابة «نهر»، وسيأتي وصفه تالياً.

וכמ"ש ונהר יוצא מעדן⁸ להשקות את הגן כו' שזיו השכינה המתגלה בג"ע [בגן עדן] בהשגת רזון דאורייתא נמשך מבחי' נהר היוצא מעדן כו' ונמשך ומתחלק לכמה בחי' נהרות והמשכות פרטיים לכל אחד כפי השגתו כו'.⁹

كما هو مكتوب: «ونهر يخرج من عدن ليسقي الحديقة، إلخ»: ذلك أن إشراق الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah)، الذي يظهر في גן עדן (גן עדן, Gan Eden) من خلال إدراك أسرار التوراة، ينبع من مستوى «النهر الخارج من عدن، إلخ»؛ ثم يُمدّ إلى أسفل وينقسم إلى مستويات كثيرة من الأنهار وتدفقات خاصة، لكل واحد بحسب إدراكه، إلخ.

«النهر» هو التوراة حين تصير ظاهرة: إدراك أسرار التوراة التي تتمتع بها النفوس في גן עדן (גן עדן, Gan Eden)، أي إشراق الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah). ومن نهر واحد تتفرع جداول كثيرة، فينال كل نفس بحسب قدرتها الخاصة على الإدراك.

2 ולכן נק' נהר לפי שבא ונמשך בגילוי להיות מושג לצדיקים וע"ז נאמר מים רבים לא יוכלו לכבות¹⁰ את

האהבה של כנס"י [כנסת ישראל] להקב"ה

ولذلك سُمّي «نهرًا»، لأنه يأتي وينحدر مكشوفًا، بحيث يكون في متناول فهم الصّديقين (צדיקים, tzaddikim). وفي هذا قيل: «مياه كثيرة لا تستطيع أن تطفئ المحبة» التي تكتّنها جماعة إسرائيل ل'ה'.

يُسمّى المستوى المنكشف «نهرًا» لأنه يجري في ظهور، ويمكن للصّديقين فهمه. ومع ذلك، يقول النص إن «هذه المياه الكثيرة» لا تستطيع أن تطفئ محبة الشعب اليهودي، جماعة إسرائيل، ה'.

כי עם היות שזהו גילוי מדריגות עליונות מאד עכ"ז [עם כל זה] לא ישקיטו את האהבה שהנפש לא

תתמלא ותתרוה צמאונה ע"י גילוי זה לבד

فمع أن هذا انكشاف لمستويات سامية للغاية، فإنها مع ذلك لا تُسكّن المحبة؛ إذ لا تمتلئ النفس، ولا يرتوي ظمؤها بهذا الانكشاف وحده.

مهما علا هذا الانكشاف، فإنه لا يستطيع أن يشبع محبة النفس؛ فظماً النفس يتجاوز ما يمكن لأي فهم منكشف أن يمنحه.

וכמ"ש מי לי בשמים¹¹ ועמך לא חפצתי בארץ כי שמים וארץ הם ג"ע [גן עדן] העליון והחתון שבו

מתענגים הנשמות ע"י נהר היוצא מעדן כו' ועכ"ז [ועם כל זה] מי לי בשמים כו' כי ג"ע הוא רק לפי שעה

كما ورد: «مَن لي في السماء؟ ولا أبتغي في الأرض شيئاً سواك». فالسما والأرض هما جنة عدن العليا والسفلى (גן עדן, Gan Eden)، حيث تتنعم الأرواح بواسطة «النهر الخارج من عدن، إلخ»؛ ومع ذلك قيل: «مَن لي في السماء، إلخ»، لأن جنة عدن ليست إلا لوقت.

يقول المزمور: «مَن لي في السماء؟»؛ فالنفس تريد ה' ذاته، لا السماء والأرض. ويفسر الأئمة ربّه «السماء» و«الأرض» بأنهما جنة عدن العليا والسفلى، حيث تتنعم الأرواح بجريان «النهر»، ويشير إلى أن جنة عدن، على أي حال، ليست إلا مرحلة مؤقتة.

אבל עיקר הגילוי יהיה לע"ל [לעתיד לבוא] בתח"ה [בתחיית המתים] וכמ"ש ומעין יצא מבית¹² ה' שזהו למעלה מעלה מבחי' נהר כו'

לكن الانكشاف الرئيسي سيكون في الزمن الآتي، عند قيامة الموتى، كما ورد: «وينبع نبع من بيت ה'»؛ وهذا أرفع بكثير من مستوى النهر، إلخ.

سيأتي الانكشاف الرئيسي بعد قيامة الموتى، ويصفه النبي يوشع بأنه «نبع يخرج من بيت ה'»: فالنبع، أي المصدر، أرفع بكثير من النهر الذي يجري منه.

והיינו ע"י עסק התורה ומצות שעז"נ [שעל זה נאמר] ותרד העינה¹³ ותמלא כדה הם כ"ז ספרין דאורייתא^{14, 15} שהם נמשכים מבחי' המעיין בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא¹⁶ שעיקר גילוי זה יהיה לע"ל [לעתיד לבוא]:

وهذا يكون من خلال الاشتغال بدراسة التوراة والعمل بالوصايا (מצוות, mitzvos)، التي قيل في شأنها: «فنزلت إلى النبع وملأت جرّتها». فهذه هي أسفار التوراة الأربعة والعشرون، المنحدرة من مستوى النبع، مستوى «حكيم، لكن لا بحكمة معلومة»؛ إذ سيكون الانكشاف الرئيسي لهذا في الزمن الآتي.

يتحقق الآن ذلك الانكشاف الآتي من النبع من خلال دراسة التوراة والعمل بالوصايا. وتلمّح إلى ذلك الآية المتعلقة برفقة (רבקה): «فنزلت إلى النبع وملأت جرّتها»؛ فكلية «جرّتها»، كדה (kadah)، تُكتب من الحروف كاف ودال (أي أربعة وعشرون) وهاء، في إشارة إلى أسفار الكتاب المقدس الأربعة والعشرين، المنحدرة من مستوى «النبع» الخفي.

القسم 2 • 31-5

إسحاق: الضحك عبر أלקים

3 אך הנה כדי להיות המשכה וגילוי זה ע"י תומ"צ [תורה ומצות] מעשיות עז"נ [על זה נאמר] ותרד העינה ותמלא כדה¹⁷ שזהו ע"י רבקה אמנו שהיא היא אשר ביכולתה להיות ותמלא כדה כו'.

ولكن لكي يتحقق هذا الإمداد والانكشاف بواسطة التوراة والوصايا العملية (מצוות, mitzvos)، قيل في هذا: «فنزلت إلى العين وملأت جرّتها»؛ وهذا يكون بواسطة أمنا رفقة (רבקה)، فهي التي تملك القدرة على أن «تملاً جرّتها، إلخ».

يُستمدّ انكشاف العين من خلال التوراة والوصايا العملية، وتنسب الآية ذلك إلى رفقة: فهي التي تستطيع النزول إلى العين وملء الجرّة. ومن هنا ينشأ السؤال: إلى ماذا ترمز رفقة؟

ולחבין מהו בחי' רבקה י"ל [יש לומר] תחלה ענין בחי' יצחק כי הנה יצחק הוא לשון צחוק ותענוג והוא גילוי תענוג העליון לצדיקים לע"ל [לעתיד לבוא] כמ"ש לויתן זה יצרת¹⁸ לשחק בו.

ולכי نفهم מהו מ"ס או جانب (בחינה, bechinah) רפה, ينبغي أن نشرح أولاً أمر مستوى إسحاق (יצחק). فاسم «إسحاق» يدلّ على الضحك واللذة (تענוג, taanug), وهو انكشاف اللذة العليا للصالحين (צדיקים, tzaddikim) في الزمن الآتي, كما قيل: «هذا اللويثان الذي أنشأته لتلهو به».

לכי ישרח אֱלֹתֵר רִבֵּה רִפְּהָ, יִבְדֹּא בִּשְׂרַח אִסְחָק, הַדִּי יַעֲנִי אִסְמֵהּ «סִיִּזְחֵק». פֶּלֶזְחֵק יַעֲבֹר עַן הַלִּדָּה, וַיִּרְמַז אִסְחָק אֶל־הַלִּדָּה הָאֱלֹהִית הָעֲלִיָּה הַתִּי סִתְנַכְשַׁף לַלְּוִיִּתִּין בַּמִּשְׁתַּבֵּל, וְהוּא מֵא תִּשְׁיֵר אֵלֶיּה עֲבָרָה אֲנִי הַלְּוִיִּתִּין אֲנִשֵּׂי «לִלְתֵּלֵי בֵּה».

4 ולכן יצחק הוא לשון עתיד¹⁹ כי הנה בחי' צחוק עשה לנו אלקים שבחי' גילוי תענוג זה נמשך ע"י שם אלקים.

לذلك يأتي اسم إسحاق (יצחק) بصيغة المستقبل. فقولها: «جعل ألكيم (אלקים, Elokim) لنا ضحكاً» [يعني] أن هذا المستوى، أي انكشاف اللذة، يُستمدّ بواسطة اسم ألكيم.

اسم إسحاق هو بصيغة المستقبل، أي «سيضحك». قالت سارة (שרה): «جعل ألكيم لي ضحكاً»، ويلفت الأتتر ربي (אדמו"ר הזקן) إلى أن الاسم المستعمل هو ألكيم: فاللذة تتحقق على وجه الخصوص بواسطة الاسم الذي يستر.

והענין כי שמש ומגן²⁰ הוי"ה אלקים ששם אלקים הוא המגן ונרתק על שם הוי"ה המהוה מאין ליש שהנרתק הוא כסוי והעלם שלא יהי' [יהיה] גילוי שם הוי"ה

والشرح هو: «لأن اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah) واسم ألكيم شمسٌ ومجنٌ». اسم ألكيم هو الترس والغلاف الذي يستر اسم هוי', الذي يُوجد شيئاً من لا شيء. فالغلاف ساترٌ وحاجب, كيلا ينكشف اسم هוי'.

اسم هוי' هو الاسم الذي يُوجد كل شيء من لا شيء؛ أما ألكيم فهو بمنزلة «ترس» أو «غلاف» يحجبه, كما يقرن المزمور بينهما. والغلاف يستر, فلا ترى قدرة اسم هוי' على الإيجاد بوضوح.

רק ע"י לבוש והנרתק המסתיר עליו וכמשל אור וזיו השמש המאיר דרך מסך ופרגוד כמ"ש במ"א ע"פ והבדילה הפרכת²¹ כו'

בל לא ינכסף إلا بواسطة لباس وغلاف يحجبه, كما في تشبيه نور الشمس وإشعاعها حين يسطعان عبر حاجز وستارة, على ما سُرح في موضع آخر في تفسير الآية: «وبفصل الحجاب, إلخ».

كما لا يُنظر إلى ضوء الشمس إلا من خلال حاجز, لا يصل نور اسم هוי' إلى الخلق إلا من خلال ستر ألكيم. ويحيل الأتتر ربي إلى شرحه المفصل لهذا في מאמר آخر, عند الكلام على ستارة المقدس.

ומחמת נרתק ומגן זה נעשו הנבראים בחי' יש ודבר נפרד ובהתרבות הלבושים ע"י ק"ך צירופי אלקים^{22, 23, 24} נמשך למטה בעשייה החשך וההסתר ביותר ועל כן ירדה הנשמה למטה להיות עובד אלקים

ובשלב זה הגלגל והתור, שצורת המחוות קינא קאנא בזה ושינוי ממשל; ומע תכאנר האלטה בפעל התראקב ה-120 לאלה אלקים, ישנה הלאה וההתאב נזולא אל אלמ הפעל (עשייה, Asiyah). ולזה הבלט הנפס אל האפל לתכונ «מן יחדם אלקים»,

בשבב זה הסתר, תשר האשياء المخلوقة بأنها كيانات مستقلة. ويتكاثر السתר من خلال التراكيب ال-120 لحروف אלקים, ويبلغ أشده في عالمنا المادي; ولهذا هبطت النفس: لتكون «מן يخدم אלקים», عاملة في ذلك السתר نفسه.

דהיינו לעבוד ולתקן²⁵ את בחי' החשך וההסתר הנמשך משם אלקים לאהפכא חשוכא לנהורא וזהו אשר ברא אלקים לעשות²⁶ ופי' במדרש לעשות לתקן.²⁷

א' אן תעמל אל מוסווי הלאה וההתאב המסמך מן اسم אלקים ואן תצלחמה, فتحول הלאה אל نور. وهذا معنى «الذي خلقه أלקים ليصنع», وقد فسر المدراس «ليصنع» بمعنى «ليصلح».

مهمة النفس هي تحويل اللاه إلى نور. تقول الآية إن أלקים خلق «ليصنع», ويفسر المدراس «ليصنع» بمعنى «ليصلح»: أي إن الخلق ترك لنا لتتممه.

(והיינו לתקן) ההסתר הנמשך משם אלקים והוא ע"י בטול היש לאין²⁸ שע"יז אתהפכא חשוכא לנהורא. והיינו ע"י מס"נ [מסירות נפש] בתפלה וע"י תומ"צ [תורה ומצות].

(א' לاصلاح) ההתאב המסמך מן اسم אלקים, وذلك بإبطال الذات (بیتول, bittul); أي أن يُبطل الموجود إحساسه باستقلاله, مع بقائه موجودًا, فيتحوّل اللاه إلى نور. وهذا يكون بالتضحية بالنفس (מסירות נפש, mesirus nefesh) في الصلاة, وبالتوراة والوصايا (מצוות, mitzvot).

يحدث الإصلاح حين يُبطل «الشيء» ذاته أمام ה', فيتحوّل اللاه إلى نور. وعمليًا, يتحقق ذلك بالتضحية بالنفس في الصلاة, ومن خلال التوراة ومצוות.

וזהו צחוק עשה לי²⁹ אלהים שעיקר הצחוק ותענוג העליון נמשך ע"י שם אלקים כמשל הצחוק שעושים השרים שהוא מדבר חדש³⁰

وهذا معنى «جعل أלקים لي ضحكًا»: إن جوهر الضحك واللذة العليا يُستمدّ بواسطة اسم أלקים, كما في تشبيه الضحك الذي يحدثه الأمراء, إذ ينشأ من أمر جديد,

يبين الأتدر بي الآن لماذا يأتي الضحك بواسطة أלקים: يضحك الناس من أمر جديد غير متوقع, مثل المشاهد المبتكرة التي تُعرض على النبلاء.

כמו מלחמת הארי עם חיה אחרת שמהתחדשות נמשך הצחוק והתענוג כך בחי' בטול היש לאין זהו ההתחדשות שהנברא שנעשה יש ודבר נפרד יוכל לבטל א"ע [את עצמו].

مثل قتال أسد مع حيوان آخر؛ فمن هذا الأمر الجديد ينبع الضحك واللذة. وهكذا أيضًا في إبطال الذات إلى العدم: فالجدة هنا هي أن المخلوق، الذي صار كيانًا قائمًا بذاته وشيئًا منفصلًا، يستطيع أن يُبطل ذاته أمام ה' مع بقائه موجودًا.

إن قتال أسد مع حيوان آخر يبهج الناظرين لأنه أمر غير مألوف. وكذلك، فإنَّ الجدة الحقيقية هي أن يستطيع مخلوق يشعر بأنه منفصل أن يقف في حالة **ביטול** أمام ה'؛ وهذه المفاجأة تُحدث اللذة لدى ה'.

משא"כ אם לא היה שם אלקים מסתיר לא היה נמשך בחי' צחוק ותענוג זה כלל א"כ עיקר הצחוק והתענוג עשה לנו השם אלקים המסתיר ומעלים שבסבתו נמשך התענוג והיינו ע"י בטול היש לאין.

أما لو لم يكن اسم **אלקים** (אלקים, Elokim) يحجب، لما نزل هذا المستوى من الضحك واللذة على الإطلاق. فإذا كان الأمر كذلك، فإن اسم **אלקים**، الذي يحجب ويستر، هو الذي أحدث لنا أصل الضحك واللذة؛ فبسببه تنزل اللذة، أي من خلال إبطال الذات (**ביטול**, bittul) للموجود المتعین (יש, yesh) إلى العدم.

لولا حجاب **אלקים** لما وُجد «شيء» مستقل يمكن إبطاله، ومن ثم لما وُجدت جدة ولا لذة. فالاسم نفسه الذي يستر ה' هو ما يجعل هذا الضحك ممكنًا.

5 והנה עיקר הצחוק והתענוג מתגלה כשנשלם הבירור והתקון דשם אלקים וכמו במע"ב [במעשה בראשית] **כתיב וירא אלקים את כל אשר עשה**³¹

والآن، يتجلى جوهر الضحك واللذة عند اكتمال التنقية والإصلاح المتعلقين باسم **אלקים** (אלקים, Elokim). وكما كُتب في عمل الخلق: «ورأى **אלקים** كل ما صنعه،

لا تتجلى اللذة الكاملة إلا بعد انتهاء العمل على تنقية الحجب المرتبطة باسم **אלקים** وإصلاحها. ويبين وصف الخلق ذلك: فلم يرَ **אלקים** «كل ما صنعه» إلا في نهاية الأيام الستة.

وهנה טוב מאד ויכולו השמים³² **שבגמר כל המלאכה נתגלה התענוג משא"כ בעוד שלא נגמרה המלאכה אין התענוג מתגלה כ"א הוא עוסק לגמור המלאכה.**

وإذا هو حسن جدا، و«واكتملت السماوات»: عند اكتمال العمل كله تجلّت اللذة؛ أما ما دام العمل لم يكتمل بعد، فلا تتجلى اللذة، بل يكون العامل منشغلا بإتمام العمل.

لم تتجلى اللذة إلا بعد أن قيل: «وإذا هو حسن جدا» و«واكتملت السماوات». وما دام العمل جاريا، ينشغل العامل بإتمامه، ولا تتجلى اللذة بعد.

כך עד"ז עכשיו העסק הוא להיות עובד אלקים לאהפכא חשוכא לנהורא ובגמר שלימות הבירורים אזי והכזא אִיכּוּ, ינִסֵּב־עֵמֶל הָאֵן עַל אֲנִי יִכּוֹן הָמֵר «מִן יִחְדֵּם אֱלֹקִים», פִּיחֹל הַזֵּמֶה עַל נֹר; וְעַד אֲכִמַּל הַתְּנִיּוֹת וְתַמַּמָּהּ, חִינֵד

זמנא הו זמן העמל: אֲנִי יִכּוֹן הָמֵר «מִן יִחְדֵּם אֱלֹקִים», פִּיחֹל הַזֵּמֶה עַל נֹר. וְסִתְּפֵר הַלֵּדָה חִינֵי תִכְמַל כָּל הַתְּנִיּוֹת.

כתיב ותחדש פני אדמה³³ ישמח ה' במעשיו ויהיה גילוי הצחוק והתענוג ולכן נק' יצחק ע"ש [על שם] העתיד שלעתיד יהיה גילוי צחוק ותענוג זה:³⁴

יִכְתֹּב: «וְתִגְדֹּד וְפַנֵּי הָאֲרֶץ», «וַיִּפְרַח ה' בְּעֲמָלָהּ», וְסִתְּפֵל הַזֶּחֶק וְהַלֵּדָה. וְלִזֶּה שֵׁם יִסְחָק (יצחק, Yitzhak) עִשָּׂה עַל הָאֵרָה עַל הַמִּשְׁתַּבֵּחַ, אִז־בִּי הַזֶּמֶן הָאֵתִי יִסְתַּבֵּל הַזֶּחֶק וְהַלֵּדָה.

חִינֵד תִּתְחַק הָאֵתִי: «וְתִגְדֹּד וְפַנֵּי הָאֲרֶץ» וְ«וַיִּפְרַח ה' בְּעֲמָלָהּ». וְלִזֶּה יָאֵתִי אִסְחָק, אֵי «סִיזְחֶק», בְּסִיגָה הַמִּשְׁתַּבֵּחַ, הַזֶּחֶק וְהַלֵּדָה מִן שְׁאֵר הַזֶּמֶן הָאֵתִי.

القسم 3 • 61-9

رفقة: الفريق المقرون بالنير

6 והנה ביצחק כתיב והנה יצחק מצחק³⁵ את רבקה אשתו³⁶. פי' שכל הצחוק ותענוג עליון דיצחק הנ"ל הוא נמשך ע"י רבקה אשתו.

וְכַאֲשֵׁר שֵׁם יִסְחָק (יצחק): «וְאִזָּא בְּאִסְחָק יִמָּזַח רֵפְעָה (רֵבֶקָה) אִמְרָתָה». אֵי אִן כָּל הַזֶּחֶק וְהַלֵּדָה הַעֲלִיָּה לְאִסְחָק הַמִּזְכּוּרִין אֲעֵלָה יִסְתַּבֵּלָן עַל הָאֲסָפֶל בְּאִסְטָה רֵפְעָה אִמְרָתָה.

תִּתְּפֵר הָאֵתִי «כִּאֲנִי יִסְחָק יִמָּזַח רֵפְעָה אִמְרָתָה» אֲנִי זֶחֶק יִסְחָק וְלִזֶּה יִתְחַקֵּן בְּאִסְטָה רֵפְעָה. וְאֵתִי סִיזְחֶר אֲדִמֹר הִזְכִּין מָה תִּתְּלֵה רֵפְעָה.

כי הנה עיקר בחי' אתהפכא חשוכא לנהורא הוא שייך בנה"ב [בנפש הבהמית] שבאדם שהיא צריכה בירור ותקון לעשות לתקן משא"כ הנשמה עצמה א"צ [אין צריך / אינו צריך] תקון.³⁷

פִּינֵי הַמִּסְטֹוֹ הָאֲסָפִי מִן תְּחִיבֵי הַזֵּמֶה עַל נֹר יִחְסֵן הַנֶּפֶשׁ הַחַיּוּנִיָּה (נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית, nefesh habahamis) בִּי הָאִנְשָׁן, הַתִּי תִּתְּבֵחַ עַל תְּהִיב וְאִסְחָק, «לְתִנְעַן», [אֵי] «לְתִנְעַן»; אֲמָ הַנֶּפֶשׁ נִפְשָׁהּ פִּלָּה תִּתְּבֵחַ עַל אִסְחָק.

אִן תְּחִיבֵי הַזֵּמֶה עַל נֹר הוּא בִּי הָאֲסָפִי עֵמֶל תְּהִיב נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית, אֵי הַחַיָּה הַטִּבְעִיָּה הַמִּתְחַבֵּרָה חֹל הַזֵּה בִּי הָאִנְשָׁן. אֲמָ הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹהִית (נֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית, nefesh elokis) פִּלָּה תִּתְּבֵחַ עַל אִסְחָק; פִּקֵּד נִזְלָה פִּקֵּד לְתִנְעַן נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית.

ונה"ב [ונפש הבהמית] **שרשה מחיות המרכבה פני שור**³⁸ **וכו' וכמו שיש כח בהמרכבה להיות והחיות נושאות את הכסא כך יש כח בנה"ב** [בנפש הבהמית] **להיות בה**

وجذر **נפש הבהמית** في المخلوقات المقدسة (حיות, Chayos) في المركبة، وفي وجه الثور، إلخ. وكما أن في المركبة قدرة على أن تكون «المخلوقات الحية تحمل العرش»، فكذلك في **נפש הבהמית** قدرة على أن يكون فيها

إن **נפש הבהמית** متجذرة في حיות، المخلوقات المقدسة في مركبة حزقيال التي تحمل العرش الإلهي؛ ومن بينها «وجه الثور». وكما ترفع تلك المخلوقات العرش، كذلك تملك **נפש הבהמית**، بعد تهذيبها، القدرة على رفع **נפש האלקית**.

וע"י עליות לנה"א [לנפש האלקית] **והיינו אחר הבירור של נה"ב** [נפש הבהמית] **משום ששרשה גבוה מאד נעלה מלפני מלך כו':**

وأن ترتقي **נפש האלקית** بواسطتها، أي بعد تهذيب **נפש הבהמית**، لأن جذرها عالي جدًا ورفيع، «من لدن الملك، إلخ».

بعد تهذيبها، تصبح **נפש הבהמית** مصدرًا لارتقاء **נפש האלקית**، لأن جذرها عالي جدًا ورفيع، «من لدن الملك».

7 ובזה יובן ענין בחי' רבקה שהוא מלשון רבקות של שלש בקר³⁹ **או של ארבע ארבע דהפי' הוא חבור וקשור של שלש או ארבע בהמות**

وبهذا يتضح شأن مستوى أو جانب (בחינה, bechinah) رفقة (רבקה)؛ فالاسم مشتق من لفظ «الفَرْقُ المقرونة من الثيران» (רבקות, rivkos)، أي فرق من ثلاثة ثيران أو من أربعة؛ إذ المعنى هو ضمّ ثلاثة أو أربعة من البهائم وربطها معًا.

يرتبط اسم رفقة باللفظ التلمودي «الفريق المقرون من الثيران» (רבקה, rivkah)، وهو فريق من ثلاثة أو أربعة ثيران مقرونة معًا بنير. ولذلك يدل الاسم على ضمّ عدة بهائم في وحدة عمل واحدة.

יחדיו נק' רבקה וכך הוא בענין חיות המרכבה כשהן כלולים ומתייחדים יחד להיות והחיות נושאות הן בחי' רבקה של שלש בקר שהוא התכללות חג"ת [חסד גבורה תפארת] **פני ארי' [אריה] מבחי' חסד.**

معًا، [وهذا ما] يُسمّى «الفريق المقرون» (רבקה, rivkah). وهكذا يكون الأمر في شأن مخلوقات المركبة المقدسة (حיות, Chayos): عندما تندرج بعضها في بعض وتتحد معًا، بحيث [يكون المعنى أن] «والمخلوقات (حיות) تحمل»، تكون هي «רבקה» من ثلاثة ثيران، أي تداخل الإحسان (חסד, Chesed)، والشدة (גבורה, Gevurah)، والجمال (תפארת, Tiferes) بعضها في بعض: وجه الأسد من مستوى **חסד**,

تحمل **الحיות**، وهي المخلوقات المقدسة في مركبة حزقيال، العرش حين تجتمع في فريق واحد. وحين تجتمع ثلاثة، تكون هي الصفات الوجدانية الثلاث: **חסד**، و**גבורה**، و**תפארת**؛ وكل واحدة منها «وجه». ويقابل وجه الأسد **חסד**.

8 בפני שור מבחי' גבורה כו'. ולפעמים הן של ארבע ארבע שהוא בחי' פני אדם שבחיות המרכבה שהן ד'

בחי' חגת"מ [חסד גבורה תפארת מלכות].

וوجه الثور من مستوى الشدة (גבורה, Gevurah), إلخ. وأحياناً تكون أربعةً أربعةً، وهذا هو مستوى وجه الإنسان بين الكائنات الحية (חיות, Chayos) في المركبة؛ فهي أربعة مستويات: الإحسان (חסד, Chesed)، والشدة (גבורה, Gevurah)، والجمال (תפארת, Tiferes)، والملكوت (מלכות, Malchus).

يقابل وجه الثور مستوى الشدة. وأحياناً يتكوّن الفريق من أربعة، إذ يُضاف وجه الإنسان، الذي يقابل الملكوت؛ فتكون الوجوه الأربعة الإحسان والشدة والجمال والملكوت.

ועד"ז ארז"ל [אמר רבותינו זכרונם לברכה] **האבות הן הן המרכבה**^{40, 41} **שהן ג' בחי' חג"ת** [חסד גבורה תפארת] **ודוד הוא רגלא רביעאה כו'.**

وعلى هذا النحو قال حكماؤنا: «الآباء هم أنفسهم المركبة»: فهم المستويات الثلاثة: حسد وغبورة وتפארת، وداود (דוד) هو الساق الرابعة، إلخ.

يقول الحكماء إن الآباء كانوا هم المركبة، أي إنهم كرسوا أنفسهم بكليتهم لإرادة ה'. فإبراهيم وإسحاق ويعقوب يمثلون الإحسان والشدة والجمال، والملك داود، الذي يجسد الملكوت، هو الساق الرابعة للعرش.

וז"ש [וזהו שכתוב] **במרכבת יחזקאל חבורות אשה אל אחותה**⁴² **שהן בבחי' חבור והתכללות שע"ז דוקא** **והחיות נושאות כו'**

وهذا ما قيل عن مركبة حزقيال (יחזקאל): «متّصلات الواحدة بأختها»: فهنّ في حالة اتصال واندماج بعضها في بعض، ومن خلال ذلك تحديداً «تحمل حיות، إلخ».

يصف حزقيال أجنحة الكائنات بأنها «متّصلة الواحدة بأختها». وقدرتها على حمل العرش ناشئة تحديداً من اتصالها واندماج بعضها في بعض.

משום שע"י ההתכללות וחבור המדות יחדיו ע"ז מתעלים וממשיכים מבחי' עליונה מאד ששם כל המדות כלולים יחדיו (עמ"ש בפ' נח בענין זה).

لأنّ **מדות** (الصفات الوجدانية) ترتفع، بفضل اندماجها المتبادل واتصال بعضها ببعض، وتستمدّ من مستوى عالٍ جداً، حيث تكون كل **מדות** مندمجةً بعضها في بعض (انظر ما شُرح في فقرة نوح (נח) في هذا الشأن).

حين تتحد الصفات، ترتفع وتستمدّ من مستوى عالٍ جداً تكون فيه كل الصفات ما تزال واحدة. ويشير أدمور هازاكين إلى مناقشته لهذا الأمر في مآمار عن فقرة نوح.

ועד"ז יובן בעבודת ה' באדם כשיש בחי' התכללות המדות אהוי"ר [אהבה ויראה] והתעוררות רחמים על נפשו שירדה פלאים⁴³ זהו נק' בחי' רבקה של שלש בקר שמדות נה"ב [נפש הבהמית] מתבררים מק"נ [מקליפת נוגה] ועולים לה'.

وعلى هذا النحو يُفهم الأمر في خدمة ה' لدى الإنسان: فعندما يتحقق اندماج **מדות** (الصفات الوجدانية)—الحب والخشية (אהבה ויראה, ahavah v'yirah)—واستثارة الرحمة على نفسه, التي هبطت هبوطًا عجيبيًا, يُسمى ذلك مستوى فريق مؤلف من ثلاثة, ثلاثة من الثيران (רבקה, Rivkah); إذ تُصقّى الصفات الوجدانية للنفس الحيوانية (נפש הבהמית, nefesh habahamis) من القشرة (קליפת נוגה, kelipas nogah), وترتقي إلى ה'.

ويحدث الأمر نفسه في خدمة ה' التي يؤديها الإنسان. فعندما تتحد مشاعر الحب والخشية والرحمة على نفسه التي هبطت إلى مستوى بالغ الانخفاض, تُصقّى الصفات الوجدانية للنفس الحيوانية من القشرة المضئية, وهي المجال المختلط الذي يمكن أن يتجه إلى الخير أو إلى الشر, وترتقي إلى ה'. وهذا هو مستوى «الفريق الثلاثي».

וזהו והנה רבקה יוצאת⁴⁴ שיוצאת מק"נ [מקליפת נוגה] ואתהפכא חשוכא לנהורא ולפעמים היא של ארבע ארבע בהתכללות מדת מל' שהוא בחי' בטול וקבלת עול ועבודת עבד כי העבודה והיראה הן שני מצות כו'.

وهذا معنى قوله: «وها إن رفقة (רבקה) تخرج»: فهي تخرج من **קליפת נוגה**, ويتحوّل الظلام إلى نور. وأحيانًا تكون أربعةً أربعةً, مع اندماج صفة **מלכות**, وهي مستوى إبطال الذات (ביטול, bittul), وقبول النير (קבלת עול, kabbalas ol), وخدمة العبد؛ لأن الخدمة والخشية وصيتان (**מצות**, mitzvot), إلخ.

تعني عبارة «رفقة تخرج» أنها تخرج من القشرة المضئية, وأن الظلام يصير نورًا. ويضيف «الفريق الرباعي» الملكوت: إبطال الذات, وقبول النير, والخدمة كخادم؛ وهذا يختلف عن الخشية, إذ تُعدّ الخدمة والخشية وصيتين منفصلتين.

וזהו שיצחק מצחק את רבקה אשתו⁴⁵ דהיינו שבחי' יצחק שהוא התענוג שיתגלה לע"ל [לעתיד לבוא] הרי הוא נמשך את רבקה אשתו

وهذا [ما يفسّر] قوله: «كان إسحاق (יצחק) يلهو مع رفقة (רבקה) زوجته»: أي إن مستوى إسحاق, وهو اللذة (**תענוג**, taanug) التي ستتكشف في الزمن الآتي, ينساب «مع رفقة زوجته».

وهذا يفسّر قول النص إن إسحاق «كان يلهو مع رفقة»: فلذة إسحاق المستقبلية تأتي من خلال رفقة, أي من خلال الصفات الوجدانية للنفس الحيوانية بعد تصفيتها واتحادها.

(שהוא בחי' בירור דשם ב"ן [שם ב"ן] בגימ' [בגימטריא] בהמה דהיינו ע"י בירור נה"ב [נפש הבהמית] כשעולה למעלה מעלה להיות בבחי' רבקה כי למטה הוא ענפון מתפרדין אבל ע"י הברור אז נעשה התכללות כו')⁴⁶

(והוא مستوى تنقية اسم ב"ן (Ban), [الذي] تساوي قيمته العددية كلمة «بهيمة» [حيوان] (בהמה, behemah); أي من خلال تنقية النفس الحيوانية، حين ترتقي عاليًا فَعَالِيًا لتبلغ مستوى رفقة؛ إذ تكون في الأسفل «فروعًا متفرقة»، لكن التنقية تُحدث عندئذ اندماجًا متبادلًا، إلخ).

اسم ب"ן (Ban) هو اسم ه' مكتوبًا بتهجئة مفصلة تبلغ قيمتها العددية 52، وهي قيمة كلمة «حيوان». لذلك يقوم عمل رفقة على تنقية النفس الحيوانية. ففي الأسفل تكون دوافع النفس فروعًا متفرقة، لكنها تتحد بعد تنقيتها.

ולכן ע"י דוקא ותרד העינה ותמלא כדה⁴⁷ דהיינו שע"י בחי' בירור ובטול נפש הבהמית דוקא ולذلك، فمن خلال هذا تحديدًا، «نزلت إلى العين وملأت جرّتها»؛ أي إنه من خلال مستوى أو جانب (בחינה, bechinah) من تصفية النفس الحيوانية (נפש הבהמית, nefesh habahamis) وإبطالها (ביטול, bittul)، تحديدًا، ولهذا كانت رفقة (רבקה) هي التي «نزلت إلى العين وملأت جرّتها»: فالاستجلاب إلى الأسفل يحدث تحديدًا من خلال تصفية نפש הבהמית وإحداث ביטול فيها.

הנה ע"י העלאה זו נמשך להיות ירידה והמשכה בחי' ותמלא כדה היינו כ"ד ספרין דאורייתא. فمن خلال هذا الارتقاء ينشأ نزول واستجلاب إلى الأسفل، وهو مستوى «ملأت جرّتها»، أي أسفار التوراة الأربعة والعشرون. إن ارتقاء النفس الحيوانية يؤدي إلى نزول من الأعلى: إلى ملء الجرّة، وهو أسفار التوراة الأربعة والعشرون.

כי הנה כל התורה נתלבשה בענינים גשמיים כמו מצות תרומות ומעשרות בצמח וזרע הארץ ומצות קרבנות בבע"ח [בבעלי חיים]

فالتوراة كلها قد تلبّست بأشياء مادية، مثل الوصايا (מצוות, mitzvos) الخاصة بهبات الكهنة (תרומות, terumos) [الهبات التي تُعطى للكهنة] والعشور (מעשרות, maasros) [العشور] من نبات الأرض وبذورها، ووصية القرايين التي تُقدّم من الحيوانات، إن وصايا التوراة تلبّست بأشياء مادية: فالعشور وهبات الكهنة مصدرها المحاصيل، والقرايين مصدرها الحيوانات.

וכן בכל המצות שכ"ז [שכל זה] הוא נלקח מק"נ [מקליפת נוגה] וע"י המצות מתבררים ונמשך עי"ז גילוי א"ס ב"ה אשר אנכי מצוך. ^{48, 49}

وكذلك الأمر في جميع الوصايا؛ فكل هذا مأخوذ من القشرة (קליפת נוגה, kelipas nogah) [القشرة المضئية]، وبأداء الوصايا يُنقى، ومن خلال ذلك يُستجلب تجلّي א"ס ב"ה، «الذي أنا (אנוכי, Anochi) أوصيك به».

إن كل هذه الأشياء المادية مصدرها קליפת נוגה؛ وأداؤنا الوصايا بها ينقيها ويستجلب إليها تجلّي ذات ה' نفسه، كما يقول النص: «الذي أنا אנוכי أوصيك به»؛ ف«أنا» هذه تشير إلى ذات ה' نفسها.

9 וזהו הנה אנכי נצב על עין המים ⁵⁰ דהיינו בבחי' ותרד העינה ותמלא כדה נמשך ממש בחי' אנכי שהוא סדכ"ס [סבה דכל סבות] שממנו נמשך המעיין כו'.

وهذا هو معنى قوله: «ها أنا (אנוכי, Anochi) واقف عند عين الماء»؛ أي إن مرتبة «نزلت إلى العين وملأت جرتها» يُفاض فيها بمرتبة אנכי نفسها، وهي علة العلل، التي تنبع منها العين، إلخ.

يقول إيلعازر (أليعزر): «ها أنا واقف عند عين الماء». ويقرأ الأتر ربه (אדמו"ר הזקן) كلمة «אנוכי»، أي «أنا»، على أنها جوهر ה' ذاته، علة العلل ومصدر العين: فمن خلال استقاء رفقة (רבקה) من العين، تُستجلب هذه المرتبة عينها إلى الأسفل.

ולכן כדי שיהי' [שיהיה] המשכה זו גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה בדברים גשמיים שמק"נ [שמקליפת נוגה] הוא דוקא ע"י בירור נה"ב [נפש הבהמית] תחלה

ولذلك، لكي تتحقق هذه الإفاضة، أي إنزال تجلّي النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof)، تبارك هو، إلى الأشياء المادية الآتية من القشرة المضئية (קליפת נוגה, kelipas nogah)، فلا بد أن يكون ذلك خاصةً بتهذيب النفس الحيوانية (נפש הבהמית, nefesh habahamis) أولاً.

لكي يدخل نور ה' في الأشياء المادية، التي تأتي من קליפת נוגה، لا بد أولاً من تهذيب נפש הבהמית.

שהיא ג"כ מק"נ [מקליפת נוגה] שאז אחר בירור והעלאה זו יוכל להיות המשכה וירידה זו (ועמ"ש כיוצא בזה ע"פ וספרתם לכם ⁵¹ כו' וע"פ זכור את יום השבת). ⁵²

التي هي أيضاً من קליפת נוגה؛ فعندئذ، بعد هذا التهذيب والرفع، يمكن أن تتحقق هذه الإفاضة وهذا النزول. (وانظر ما شُرح على نحو مماثل في تفسير الآية «وأحصوا لأنفسكم، إلخ.»، وفي تفسير الآية «اذكر يوم السبت» (שבת, Shabbos).)

النفس الحيوانية هي أيضاً من קליפת נוגה؛ فبعد تهذيبها ورفعها يمكن أن تأتي الإفاضة إلى الأشياء المادية. ويشير الأتر ربه إلى مناقشات موازية حول عدّ العומר (עומר, Omer) وحول تذکر שבת.

וע"כ לא נתנה תורה למלאכים משום כלום יצה"ר [יצר הרע] יש ביניהם^{53, 54} ואין שייך אצלם בירור ק"נ [קליפת נוגה] ואתהפכא חשוכא לנהורא

ולذلك لم تُعطِ التوراة للملائكة، لأن «أفيكم نزعة شريرة؟» فتهديب קליפת נוגה وقلب الظلمة نوراً لا ينطبقان عليهم.

لهذا لم تُعطِ التوراة للملائكة: فكما احتج موسى (مשה)، ليس لديهم نزعة شريرة. وليس لديهم ما يتهذب، ولا ظلمة يقبلونها نوراً.

ולכן א"א להיות ג"כ אצלם המשכה זו מבחי' אשר אנכי מצוך ואע"פ [ואף על פי] שבודאי נמשך גילוי אלקות למלאכים הוא מבחי' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן⁵⁵ דבזה כתיב היושבת בגנים חברים⁵⁶ שהם המלאכים מקשיבים לקולך.

ولذلك لا يمكن أن تتحقق بينهم أيضاً هذه الإفاضة من مرتبة «الذي أنا (אנכי) آمرک به». ومع أن تجلياً للألوهية يُفاض إلى الملائكة يقيناً، فإنه من مرتبة «ونهر يخرج من عدن ليسقي الجنة»، وقد كُتب في شأن ذلك: «أيتها المقيمة في الجنات، الأصحاب»، وهم الملائكة، «ينصتون إلى صوتك».

لذلك لا يستطيع الملائكة أن يتلقوا كشف «אנכי» الذي يأتي من خلال الوصايا (מצוות, mitzvot). وهم يتلقون بالفعل تجلياً للألوهية، لكنه لا يأتي إلا من «النهر» الذي يجري إلى الجنة: ففي نشيد الأنشاد يُذكر «الأصحاب»، أي الملائكة، الذين ينصتون إلى صوت المقيمة في الجنات.

אבל גילוי בחי' ותרד העינה ותמלא כדה לא נמשך להם כ"א למטה דוקא. ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עתידים צדיקים⁵⁷ שיאמרו (המלאכים) לפנייהם קדוש:

لكن كشف مرتبة «نزلت إلى العين وملأت جرّتها» لا يُفاض إليهم، بل إلى الأسفل وحده. ولذلك قال حکماؤنا إن الصالحين (צדיקים, tzaddikim) سيأتي يوم يقول الملائكة أمامهم: «قدوس».

لا تبلغ مرتبة «العين» إلا نحن في العوالم السفلى. ولهذا يقول الحكماء إن الملائكة سيقولون في المستقبل «قدوس» أمام צדיקים: فمن هذبوا العالم ستكون منزلتهم أرفع من منزلة الملائكة.

القسم 4 • 101-11

المحبة التي لا ترويه المياه

10 וזהו מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה.⁵⁸ פי' מים רבים הוא ההתבוננות שהאדם משיג ומתבונן בגדולת ה'

وهذا هو معنى: «المياه الكثيرة لا تستطيع أن تطفئ الحب». أي إن «المياه الكثيرة» هي التأمل الذي يدرك فيه الإنسان عظمة ה' ويتفكر فيها،

يعود أدمور هازاकिन هنا إلى الآية، ويبين معناها في خدمة الإنسان الشخصية: ف«المياه الكثيرة» هي التأمل في عظمة ה'.

ביחוד ע [ביחוד עילאה] **ויחוד ת** [ויחוד תתאה] בפסוק שמע ישראל⁵⁹ ובשכמליו [וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שמזה נמשך ואהבת בכל לבבך⁶⁰ כו' ואהבה זו גדלה מאד להיות נפשו צמאה לה' בבחי' בכל מאדך בלי גבול.

في الوحدة العليا (יחודא עילאה, yichuda ila'ah) والوحدة السفلى (יחודא תתאה, yichuda tata'ah), في الآية «اسمع يا إسرائيل» وفي «مبارك اسم مجد ملكوته إلى الأبد وإلى الأبد»، ومن ذلك تنبع «وتحب... بكل قلبك، إلخ». ويعظم هذا الحب جداً، حتى تعطش نفسه إلى ה' في مرتبة «بكل قوتك»، بلا حد.

هذا هو التأمل أثناء تلاوة «اسمع يا إسرائيل»: في יחודא עילאה (أي إن العالم لا شيء أمام ה') وفي יחודא תתאה (أي إن ה' حاضر في صميم وجود العالم)، كما تعبر عنهما عبارتا «اسمع يا إسرائيل» و«مبارك اسم مجد ملكوته إلى الأبد وإلى الأبد». ومن هذا التأمل ينبع حب ה', الذي قد ينمو حتى يصير عطشاً لا حد له، «بكل قوتك».

11 ולא יוכל להשקיט ולכבות צמאון האהבה זו ע"י המים רבים עצמן שהיא ההתבוננות הנ"ל שמשגי

ביחוד ע [ביחוד עילאה] **ויחוד ת** [ויחוד תתאה]

ولا يمكن تهدئة ظمأ هذا الحب وإخماده بواسطة «المياه الكثيرة» نفسها، أي التأمل المذكور أعلاه، الذي يدرك فيه الوحدة العليا (יחודא עילאה, yichuda ila'ah) والوحدة السفلى (יחודא תתאה, yichuda tata'ah).

إن التأمل الذي أثار هذا الظمأ لا يستطيع هو نفسه إشباعه؛ فازدياد الفهم لا يطفئ التوق.

כי אם רץ לבך⁶¹ שוב לאחד⁶² הוא דוקא ע"י עסק התורה ומצות מעשיות שזהו בחי' אשר אנכי ממשיך מצורך.

بل إن «إذا جرى قلبك، فارجع إلى الواحد» لا يكون إلا بالانشغال بالتורה والوصايا العملية (מצוות, mitzvos)، وهذا هو مستوى «الذي أنا (אנכי, Anochi) نفسي آمرك به».

تصف عبارة «إذا جرى قلبك، فارجع إلى الواحد» توق النفس ثم عودتها. وتكون العودة، أي تحقق التوق، من خلال دراسة التורה والوصايا العملية، حيث إن «أنا» ה' بذاته هو الذي يصدر الأمر.

משא"כ בידיעה והתבוננות לבד הוא רק ידיעת מציאותו ולא בחי' אשר אנכי ממש מצוץ שהוא כמו בחי' תפיסא במהו"ע [במהותו ועצמותו] **כביכול ע"י המצות מעשיות דרמ"ח פקודין אינן רמ"ח אברי' [אברים] דמלכא.**⁶³

أما المعرفة والتأمل وحدهما فلا يمنحان إلا معرفة وجوده، لا مستوى «الذي أنا نفسي آمرك به»؛ فهذا يشبه مستوى «الإمسك بذاته»، على نحو ما، بواسطة الوصايا العملية، إذ إن «الوصايا 248 هي الأعضاء 248 للملك».

لا يمنح التأمل سوى معرفة أن ה' موجود، أما الوصية فتشبه الإمسك بذاته، على نحو ما. وكما يقول تיקוני זהר (תיקוני זהר)، فالوصايا الإيجابية 248 هي «الأعضاء 248 للملك»: فمن يمسك بعضو يمسك الملك.

יתר על כן אפילו ההשגות שבג"ע [שבגן עדן] שהיא השגת מהות זיו השכינה ממש ולא מציאותו לבד עכ"ז [עם כל זה] **עז"נ** [על זה נאמר] **מים רבים הנמשכים מנהר היוצא מעדן כו'**

وفوق ذلك، حتى المعارف في جنة عدن (גן עדן, Gan Eden)، وهي إدراك لجوهر إشعاع الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah) نفسه، لا لمجرد وجوده، يقال عنها مع ذلك: «المياه الكثيرة» المناسبة من «النهر الخارج من عدن، إلخ»، حتى فهم النفوس في جنة عدن، الذي يدرك إشعاع الحضور الإلهي نفسه لا مجرد وجوده، يظل «مياها كثيرة» تنساب من النهر.

לא יוכלו לכבות את האהבה דבחי' רבקה בכל לבבך ומאדך הנ"ל וכמ"ש מי לי בשמים⁶⁴ **וגו'**
«لا تستطيع إخماد الحب» في مستوى رفقة (רבקה)، «بكل قلبك» و«بكل ما أوتيت من قوة»، المذكور أعلاه؛ كما ورد: «من لي في السماء؟...»

وهذه المياه أيضًا لا تستطيع إخماد الحب في مستوى رفقة، الحب «بكل قلبك» و«بكل ما أوتيت من قوة»؛ فكما يقول المزمور، لا تريد النفس شيئًا في السماء سوى ה'.

כי הגלוי שבג"ע [שבגן עדן] **נקרא רק זיו והארה בלבד ונק' לקבל פרס לשון פרוסה כמ"ש במ"א.**
فإن التجلي في جنة عدن لا يسمى إلا إشعاعًا ولمعانًا، ويسمى «تلقي أجر» [פרס (peras)]، وهي كلمة تدل على «قطعة» [פרוסה (perusah)]، كما شُرح في موضع آخر.

ليس التجلي في جنة عدن إلا إشعاعًا. ويسمى «أجرًا» (peras)، وهي كلمة ترتبط بـ«قطعة» (perusah): أي إنه ليس إلا جزءًا من الكل.

אבל האהבה הנ"ל היא למהו"ע [למהותו ועצמותו] **ית' וזה שלא ע"מ** [על מנת] **לקבל פרס**⁶⁵ **כו' וזהו ונהרות לא ישטפה**⁶⁶

أما الحب المذكور أعلاه فيتوجه إلى ذاته المباركة، وهذا هو معنى «لا لطلب أجر، إلخ». وهذا هو معنى «ولا تستطيع الأنهار أن تغمره»،

يتطلع حب النفس إلى ذات ה' نفسها، مثل من يخدم «لا لطلب أجر». ولهذا «لا تستطيع الأنهار أن تغمره».

כי בעבר הנהר ישבו אבותיכם^{67,68} שבחתי אה"ר [אהבה רבה] הנ"ל היא מגעת למעלה אפילו מבחי' הנהר הנ"ל שהוא מקור כל הנהרות כו' וא"כ ודאי ונהרות לא ישטפוה:

لأن «سكن آبؤكم وراء النهر»: فمستوى الحب العظيم المذكور أعلاه يبلغ مرتبة أعلى حتى من مستوى النهر المذكور أعلاه، وهو مصدر جميع الأنهار، إلخ؛ وإذا كان الأمر كذلك، فمن المؤكد أن «الأنهار لا تستطيع أن تغمره».

تُقرأ الآية في إشوع (يهوشع)، «سكن آبؤكم وراء النهر»، بمعنى أن هذا الحب يقع وراء النهر، أي فوقه، بل فوق مصدره أيضًا؛ ولذلك فمن المؤكد أن أنهار النور المتجلي لا تستطيع أن تغمره.

القسم 5 • 11-19

ثروة بيته

12 אך אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו.⁶⁹ פי' אם הוא לשון כאשר שיש אם שאינו משמש בלשון ספק אלא בלשון ודאי.

لكن: «إن بذل إنسان كل ثروة بيته من أجل المحبة، يغنمونها غنيمة» (בוז יבוזו לו) [سيأخذونها منه غنيمة لا محالة]. والمعنى: إن «إن» تأتي بمعنى «حين»، إذ تأتي «إن» أحياناً للتعبير عن الشك، بل عن اليقين،

تتابع الآية: «إن بذل إنسان كل ثروة بيته من أجل المحبة». ويشير أدمور هَرֶכֶן إلى أن «إن» العبرية قد تأتي بمعنى «حين»: فهي تعبر أحياناً عن اليقين، لا عن الشك.

כמו אם כסף תלוה.⁷⁰ ואם יהיה היובל⁷¹ שאין זה לשון ספק אלא שבודאי יהיה הדבר ויבא.

كما في قوله: «إذا أقرضت مالا»، وقوله: «وإذا حلّ اليوبيل»، فليس هذا تعبيراً عن الشك، بل إن الأمر سيقع ويأتي يقيناً.

يورد مثالين من التوراة تأتي فيهما «إن» بمعنى اليقين: إقراض الفقير ومجيء سنة اليوبيل، وكلاهما سيحدث حتماً.

13 ולשון אם כאן אינו אלא לשון כאשר. פי' כאשר כסף תלוה את העני לא תהיה לו כנושה⁷² וכן כאשר יהיה היובל.⁷³

وكلمة «إن» هنا ليست إلا بمعنى «حين». أي: «حين تُقرض الفقير مالا، فلا تكن له كالدائن»؛ وكذلك: «حين يحلّ اليوبيل».

يبين المثالان أن «إن» قد تأتي بمعنى «حين»: فإقراض الفقير واجب، لا أمر اختياري، واليوبيل سيحلّ حتماً.

וכמו כן אם יתן איש פי' כאשר יתן איש זה הקב"ה^{74, 75} שיתן בודאי והיינו לעתיד שיתן הוא לשון עתיד שלעתיד לבא יתן את כל הון ביתו שבזמן הזה אינו בא לידי גילוי כ"א לעתיד דוקא.

وكذلك، فإن «لو أن رجلاً أعطى» تعني «حين يعطي رجلٌ»: وهذا الرجل هو קב"ה (קב"ה / קודשא בריך הוא, kudsha brich hu), الذي سيعطي يقيناً؛ أي في المستقبل، لأن «سيعطي» صيغة للمستقبل. ففي الزمن الآتي سيعطي «كل ثروة بيته»، وهي لا تظهر في الزمن الحاضر، بل لا تنكشف إلا في المستقبل تحديداً.

وهكذا تعني «لو أن رجلاً أعطى»: «حين يعطي رجل»، والرجل هو ה', كما يفسر المدرש لفظ «الرجل» في آيات أخرى. وسيعطي ה' حتماً «كل ثروة بيته»، أي كنوزه الباطنة؛ غير أن ذلك لن ينكشف إلا في الزمن الآتي.

אך הגם שאין זה בגלוי עכשיו מ"מ נמשך הוא ממש בחי' זו ע"י תורה כ"ד ספרים דאורייתא ומצות מעשיות שהם בחי' והיו הדברים האלה אשר אנכי⁷⁶ מי שאנכי⁷⁷ ממש נמשך עי"ז.

غير أن هذا المستوى، وإن لم يكن منكشفاً الآن، يُستجلب مع ذلك بعينه من خلال التوراة، أي أسفار التوراة الأربعة والعشرين، ومن خلال الوصايا العملية (מצוות, mitzvos)، وهما من مستوى «وتكون هذه الكلمات التي أنا (אנכי, Anochi) [أوصيكم بها]»؛ فالذي هو «أنا» حقاً يُستجلب إلى الأسفل من خلال ذلك.

مع أن هذا المستوى مستور الآن، فإنه يُستجلب بالفعل من خلال دراسة التوراة والوصايا العملية. وتعني الآية «هذه الكلمات التي أنا (אנכי, Anochi) أوصيكم بها» أن ה', «أنا» الحقيقي، يُستجلب بذاته إلى داخلهما.

14 וזהו מצורח לי [לשון] צוותא וחבור. וזהו בא"י [ברוך אתה ה'] אמ"ה [אלקינו מלך העולם] אק"ב [אשר קדשנו במצותיו]

אתה היינו מהו"ע [מהותו ועצמותו] ית' ברוך ונמשך בבחי' שם הוי' המתלבש בע"ס [בעשר ספירות] יו"ד בכמה כו'⁷⁸

وهذا هو [سبب قوله] «يأمرک» (מצורח, metzavecha)، وهو تعبير عن التآلف والاتصال (צוותא, tzavsa). وهذا هو [نص البركة] «مبارك أنت، ה', אלקינו (Elokeinu)، ملك العالم، الذي قدّسنا»: «أنت» هو ذاته المباركة نفسها؛ و«مبارك» [معناه] أنه يُجذب إلى أسفل في مستوى اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah)، الذي يكتسي بالصفات المنبثقة العشر (ספירות, Sefiros)، وحرف اليود (יו"ד, yud) في الحکمة (חכמה, Chochmah)، إلخ،

لفظ «يأمرک» (מצורח, metzavecha) مرتبط بلفظ «التآلف» (צוותא, tzavsa): فالوصية (מצוה, mitzvah) تصل الإنسان ب- ה'. وتبين كلمات كل بركة كيف تُجذب ذات ה' («أنت») إلى أسفل («مبارك») عبر اسم ה', الذي يدخل في الصفات المنبثقة العشر، بدءاً من حرف اليود، أي الحکمة.

עד שנמשך להיות מלך העולם בבחי' מל' מקור דבי"ע והוא אשר קדשנו אשר לשון ענג כמו באשרי

إلى أن يُجَذَّب إلى أسفل فيصير «ملك العالم»، في مستوى الملكوت (מלכות, Malchus), مصدر عوالم الخلق (בריאה, Beriah) والتكوين (יצירה, Yetzirah) والفعل (עשיה, Asiyah). وهذا هو معنى «אשר, asher) قَدَسْنَا»: فكلمة «אשר» تعبير عن اللذة، كما في «سعيدة أنا (באשרי, be'ashri)».

يستمر إنزاله إلى أسفل حتى يصير «ملك العالم»، أي الملكوت، مصدر العوالم السفلى: الخلق والتكوين والفعل. ثم تأتي عبارة «אשר קדשנו»، «الذي قَدَسْنَا»: فكلمة «אשר» مرتبطة بلفظ ليئة (לאה) «באשרי»، أي «سعيدة أنا»، وهو لفظ يعبر عن اللذة.

כי אשרוני⁷⁹ והוא בחי' תענוג וצחוק העליון שיתגלה לע"ל [לעתיד לבוא] בפו"מ [בפעול ממש] כשיתן הו' ביתו כו' הוא נמשך עכשיו ממש כי היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם.^{80, 81, 82}

«لأن البنات قلن إنني سعيدة». وهذا هو مستوى اللذة والضحك العلويين اللذين سينكشفان في الزمن الآتي بالفعل، حين يمنح ه' «ثروة بيته، إلخ»: فهو يُجَذَّب إلى أسفل الآن حقًا، لأن «اليوم للعمل بها، وغدًا لنيل أجرها».

وهكذا تجذب البركة على الوصية الآن اللذة والضحك العلويين إلى أسفل، أي لذة إسحاق (יצחק) التي ستتكشف في المستقبل، حين يمنح ه' «ثروة بيته». وكما يقول الحكماء، اليوم للعمل بالوصايا وغدًا لنيل أجرها؛ والأجر هو انكشاف ما تجذبه الوصية نفسها إلى أسفل.

15 וענין פי' ברכה זו שצ"ל הוא עד"מ אם רוצה אדם להאיר למרחוק או במקום חשך ואפילה צריך

ومعنى هذه البركة التي ينبغي أن تُقال هو، على سبيل التشبيه: إذا أراد إنسان أن يضيء مكانًا بعيدًا، أو موضعا يسوده الظلام والديجور، فعليه أن

يشرح الأتتر ربي سبب الحاجة إلى البركة بمثال: لإضاءة موضع مظلم أو بعيد، تحتاج إلى مشعل أكبر.

להדליק أبוקה גדולה ולהוסיף על האור בכדי שיגיע אורו גם למרחוק וכך כדי שיגיע האור והגילוי בעשי' [בעשיה] הגשמי' [הגשמיים / הגשמיות / הגשמית] צריך להוסיף אור האבוקה וזהו הברכה כו'.

يوقد مشعلًا كبيرًا ويزيد النور، لكي يبلغ نوره إلى مكان بعيد أيضًا. وهكذا، لكي يصل النور والتجلي إلى عالم الفعل (עשיה, Asiyah) المادي، ينبغي زيادة نور المشعل؛ وهذه هي البركة، إلخ.

لكي يصل نور ه' إلى العالم المادي نزولًا، لا بد من زيادة النور. وهذا ما تفعله البركة (ברכה, berachah): إنها تضيف مزيدًا من النور وتنزله.

ולכן ארז"ל [אמר רבותינו זכרונם לברכה] **חייב אדם לברך⁸³ מאה ברכות בכ"י** [בכל יום]. וכמ"ש בזוהר ר"פ חיי שרה⁸⁴ **דק"ג ע"א**.⁸⁵ **שהוא המשכה מאתר עלאה סדכ"ס** [סבה דכל סבות] כו'.

ולذلك قال حكماؤنا: «يجب على الإنسان أن يتلو مئة بركة كل يوم». وكما جاء في الزohar (Zohar)، في مطلع Parshas Chayei Sarah، صفحة 123a: إن ذلك إنزال من الموضع الأعلى، سبب الأسباب، إلخ.

ولهذا أوجب الحكماء أن يتلو الإنسان مئة بركة في اليوم. ويربط الزohar بين البركات المئة اليومية وبين إنزال النور من أسمى مصدر، سبب الأسباب.

16 והנה ע"ז ארז"ל [אמר רבותינו זכרונם לברכה] **יפה שעה^{86,87} א' בתשובה ומעש"ט** [ומעשים טובים] **בעוה"ז מכל חיי העוה"ב** [העולם הבא] **כי ג"ע** [גן עדן] **הוא רק זיו השכינה**

وقد قال حكماؤنا: «ساعة واحدة من التوبة (תשובה, teshuvah) والأعمال الصالحة في هذا العالم خير من جميع حياة العالم الآتي»، لأن جنة عدن (גן עדן, Gan Eden) ليست إلا إشعاع الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah).

تقول المشناه (משנה, Mishnah) إن ساعة واحدة من التوبة والأعمال الصالحة في هذا العالم خير من العالم الآتي كله. والسبب أن جنة عدن لا تمنح إلا إشعاع الحضور الإلهي.

ולכן לא יוכל לכבות את האהבה אבל המשכה זו היא מבחי' מהו"ע [מהותו ועצמותו] **ולא זיו לבד ולכן נק' הון ביתו**. **דהנה כתיב בחכמה יבנה בית⁸⁸**.

ولذلك لا يستطيع ذلك الإشعاع أن يخمد الحب. لكن هذا الإمداد يأتي من مرتبة ذات ה' وجوهره نفسه، لا من الإشعاع وحده؛ ولذلك يُسمّى «ثروة بيته». إذ ورد: «بالحكمة يُبنى بيت».

لا يستطيع الإشعاع أن يخمد حب النفس، لكن التوراة والوصايا (מצוות, mitzvot) تُنزلان ذات ה' وجوهره؛ ولذلك يُسمّى ذلك «ثروة بيته»، أي الكنز الباطني. وكلمة «بيت» تقود إلى الآية: «بالحكمة يُبنى بيت».

פי' אותיות התורה נק' בתים כמ"ש בס"י [בספר יצירה] **שני אבנים⁸⁹ בונות שתי בתים⁹⁰**. **ולכך נק' ת"ח** [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] **בנאים⁹¹ שעוסקים בבנינו ש"ע** [של עולם].

أي إن حروف التوراة تُسمّى «بيوتًا»، كما ورد في **ספר יצירה (ספר יצירה): «حجران يبنيان بيتين»**. ولذلك يُسمّى علماء التوراة «بنايين»، لأنهم منشغلون ببناء العالم.

تُسمّى حروف التوراة «بيوتًا»: ففي **ספר יצירה** تُسمّى الحروف «أحجارًا»، والكلمات المتكوّنة منها «بيوتًا». ولذلك يُسمّى علماء التوراة «بنايين»، لأنهم يبنون العالم من خلال دراستهم.

17 והנה בחי' חכמה הוא חכים ולא בחכמה ידיעא^{92, 93} שהוא למעלה מבחי' ונהר יוצא כמשי"ל [כמה שכתוב

לעיל] ובתבונה

والآن، فإن مستوى (בחינה, bechinah) الحكمة (חכמה, Chochmah) هو «حكيم، ولكن ليس بحكمة معلومة»، وهو يعلو مستوى «ونهر يخرج»، كما تقدم شرحه. «وبالفهم (בינה, Binah)

تُشرح الآية من سفر الأمثال بحسب المستويات: فـ **"bdi lang="he"> < /b>חכמה**، الحكمة التي «ليست حكمة معلومة»، هي النبع الذي يعلو النهر.

יתכונן⁹⁴ הוא מ"ש ולתבונתו אין חקר⁹⁵ ובדעת חדרים ימלאון⁹⁶ כל הון יקר ונעים והוא בחי' תענוג עליון הגנוז ומלוכש בהתורה כמ"ש אני תורתך שעשעתי.⁹⁷

يترسخ» هو ما ورد في القول: «وفهمه لا يُستقصى». «وبالمعرفة (דעת, Daas) تمتلئ الغرف بكل ثروة نفيسة وممتعة»: وهذا هو مستوى اللذة العلوية (תענוג, taanug)، المكونة والملبوسة في التורה، كما هو مكتوب: «تלذذت بتوراتك».

«وبالفهم يترسخ» تشير إلى בינה، الفهم الذي لا يُستقصى. أما «وبالمعرفة تمتلئ الغرف بكل ثروة نفيسة وممتعة»، فتشير إلى תענוג העלוי المستتر في התורה، كما يقول המזמור: «תלذذת בתوراتك».

18 וזהו בחי' הון ביתו שנמשך ע"י הדעת כי דעת לי' [לשון] חבור כמו והאדם ידע⁹⁸ והיינו שמחבר וממשיך

בחי' תענוג עליון ממקור התענוגים בחו"ב [בחכמה ובינה] דאורייתא מחכמה נפקת.^{99, 100}

وهذا هو مستوى «ثروة بيته» الذي يُنزل بواسطة المعرفة (دעת, Daas)، إذ إنّ «المعرفة» تعني الاتصال، كما في قوله: «وعرف آدم». أي إنها تربط مستوى اللذة العلوية (תענוג, taanug) بمستوى الحكمة (חכמה, Chochmah) والفهم (בינה, Binah) في التורה، وتُنزل هذه اللذة من منبع اللذائذ إليهما، [لأنّ] «التורה تنبت من حכמה».

تُنزل «ثروة بيته» بواسطة דעת، لأنّ «المعرفة» تعني الاتصال، كما في معرفة آدم بحواء (חוה). وتربط דעת اللذة العلوية بمصدرها وبالحكمة والفهم في התורה، التي تنبت من חכמה.

והוא ע"ד מ"ש בספר הבהיר¹⁰¹ דהע"ה [דוד המלך עליו השלום] היה מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה וגילוי זה יהיה בפו"מ [בפועל ממש] לע"ל [לעתיד לבוא] שיתן איש אתכל הון ביתו הון יקר ונעים.

وهذا على نحو ما ورد في سيفر هباهير (ספר הבהיר): كان الملك داود (דוד)، ع"ה، يربط التوراة العليا مع הקב"ה. وسيظهر هذا الكشف بالفعل في المستقبل، حين «يمنح المرء كلّ ثروة بيت ה'»، «ثروة نفيسة وممتعة».

يقول سيفر هباهير إنّ الملك داود كان يربط התורה العليا مع הקב"ה؛ ويقارن الأتتر ריבי (אדמו"ר הזקן) ذلك بعمل דעת. وفي المستقبل سينكشف هذا الربط علانية، حين يمنح ה' «كل ثروة بيته».

19 וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק ש"י עולמות^{102, 103} וזהו בחי' ההון**יקר כי יקר ג"כ גימטריא יש**

كما قال حكماؤنا: «في المستقبل، سيورث ه' (קב"ה / קודשא בריך הוא, kudsha brich hu) كلَّ صالح (צדיק, tzaddik) ثلاثمئة وعشرة عوالم»؛ وهذا هو مستوى «الثروة النفيسة»، إذ إن كلمة «النفيس» (יקר, yakar) [نفيس] تساوي أيضًا بحساب الجُمْل كلمة «الوجود» (יש, yesh) [يوجد, 310].

تقول المشناه إن كل صالح (צדיק) سيرث 310 عوالم، وهذا هو «الثروة النفيسة»: فكلمتا יקר (نفيس) ויש (يوجد, 310) لهما القيمة العددية نفسها.

ולכן נאמר אם יתן אי"ש¹⁰⁴ א' י"ש שהמשכת ש"י עולמות נמשכים מן אלופו של עולם וכמ"ש אאלפך חכמה אאלפך בינה.¹⁰⁵

ولذلك قيل: «لو أعطى رجل»؛ فكلمة «رجل» (איש, ish) تتألف من حرف الألف (אלף, aleph) [ו] كلمة יש؛ فإن إنزال العوالم الـ310 يأتي من سيّد العالم (אלוף, Aluf)، كما ورد: «سأعلمك (אאלפך, a'alefcha) الحكمة، سأعلمك الفهم». تُهجى كلمة איש (رجل) بحرف الألف (אלף) مضافاً إليه יש: فالعوالم الـ310، أي יש، تأتي من الألف، سيّد العالم. ولفظة «سأعلمك» (אאלפך) في قول أيوب (أيوب) تشترك في الجذر مع الألف.

ונאמר קנה חכמה קנה בינה¹⁰⁶ ב"פ [ב' פעמים] קנה גימטריא י"ש שכ"ז [שכל זה] נמשך מבחי' האלף אאלפך כו':

ويقال: «اقتنِ الحكمة، اقتنِ الفهم»: فكلمة «اقتنِ» (קנה, kneh) إذا تكررت مرتين تساوي بحساب الجُمْل יש، لأن كل ذلك يُستمدّ من مستوى الألف، «سأعلمك، إلخ». وبالمثل، فإن كلمة «اقتنِ» (קנה)، وقيمتها العددية 155، إذا تكررت مرتين تساوي 310، أي יש؛ وكل ذلك يأتي من الألف، مستوى ה' بوصفه مصدر الحكمة.

נهب الكنز

20 והנה בחי' גילוי זה הוא מרוה צמאון האה"ר [האהבה רבה] הנ"ל וזהו בוז יבוזו לו¹⁰⁷ לי [לשון] ביזה

ושלל¹⁰⁸ וכמו אדם הבוזז וחוטף דבר יקר הערך

والآن، فإن هذا المستوى من التجلي يروي ظمأ الحب العظيم المذكور أعلاه. وهذا هو «ينهبونه نهبًا» (בוז יבוזו לו, boz yavuzu lo), وهي عبارة تفيد السلب والغنيمة، مثل شخص ينهب شيئًا نفيسًا ويختطفه،

هذا التجلي هو ما يروي ظمأ الحب العظيم للنفس. وتُفهم عبارة «ينهبونه نهبًا» هنا لا بمعنى الازدراء، بل بمعنى النهب (ביזה, bizah): أن يستولي المرء على شيء عظيم القيمة.

כמו ביזת אוצרות יקרים שבוזז וחוטף משום שמא אין ראוי שיתנו לו דרך נתינה ע"כ בוזז וחוטף לגודל תשוקתו לזה.

مثل نهب كنوز ثمينة، إذ ينهبها ويختطفها لأنه قد لا يكون من اللائق أن يمنحها له هبة؛ لذلك ينهبها ويختطفها لشدة شوقه إليها. ينتزع الناهبون الكنوز لأنهم لا يتوقعون أن تُعطى لهم هبة؛ فيختطفونها لشدة شوقهم إليها.

21 וכך הוא בהתגלות אוצרו הטוב¹⁰⁹ שהוא בחי' סדכ"ס [סבה דכל סבות] אשר עין לא ראתה¹¹⁰ אלקים זולתך.

ונק' הון ביתו ע"כ כאשר יומשך ויתן גילוי אוצרות אלו אזי בוז יבוזו עד"מ.

وهكذا الأمر في انكشاف «كنزه الطيب»، وهو مستوى أو جانب (בחינה, bechinah) مُسبَّب الأسباب كلها، [الذي قيل فيه:] «لم ترَ عينٌ، يا أלקים (Elokim)، سواك». ويُسمَّى «ثروة بيته». ولذلك، حين يُستجلب انكشاف هذه الكنوز ويُمنح، فحينئذٍ بוז يבוזو (boz yavuzu [ينهبون نهبًا])، على سبيل التشبيه.

كنز ه' الطيب هو مُسبَّب الأسباب كلها، الذي «لم تره عين» إلا ه'. وعندما يكشف هذه الكنوز، ستنهبها النفس، على سبيل المجاز.

ובחי' זו עכשיו היא שמחת הנפש בעסק התורה ומצות אחר הצמאון ואה"ר [ואהבה רבה] בק"ש [בקריאת

שמע] אשר יעורר האדם בנפשו להיות מי לי בשמים¹¹¹ כו' ומים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה.¹¹²

وهذا المستوى الآن هو فرح النفس بالانشغال بالتوراة (תורה, Torah) والوصايا (מצוות, mitzvot)، بعد العطش والحب العظيم اللذين يوقظهما الإنسان في نفسه عند قراءة **שמע** (Shema)، لكي يكون [في حال] «من لي في السماء، إلخ»، و«مياه كثيرة لا تستطيع أن تطفئ الحب».

حتى الآن، يُحسَّ بهذا بوصفه فرح النفس بالتوراة والوصايا بعد العطش والحب اللذين يوقظهما المرء في قراءة **שמע**، حين يشعر بأن ه' وحده يستطيع إشباع النفس.

זאת ישים אל לבו כי הדברים האלה הן ד"ת [דברי תורה] ומצות הם הם בחי' גילוי הון יקר הנ"ל.

فليضع هذا في قلبه: إن هذه الأمور، أي كلمات التوراة والوصايا، هي نفسها مستوى انكشاف «الثروة النفيسة» المذكورة أعلاه.

ينبغي للإنسان أن يتأمل أن كلمات التوراة والوصايا هي نفسها «الثروة النفيسة».

22 וכמ"ש יראת ה' היא אוצרו¹¹³ ולזאת ישמח לבו בשמחה ובטוב לבב¹¹⁴ מרוב כל. וזהו ותרד העינה ותמלא כדה ותעל.¹¹⁵

كما هو مكتوب: «خشية ه' (הוי' / שם הוי', Havayah) هي كنزته». ولذلك ينبغي أن يفرح قلبه بالفرح وبطييب القلب «من وفرة كل شيء». وهذا هو: «نزلت إلى العين، وملأت جرّتها، ثم صعدت».

يصف إشعيا خشية ه' بأنها «كنزه»، ولذلك ينبغي للمرء أن يخدم ه' بفرح. ورفقة (רבקה) «نزلت، وملأت جرّتها، ثم صعدت»: فالنزل إلى النبع يقود إلى الصعود.

שע"י כ"ד ספרים דאורייתא עם היות שזהו בחי' שוב וירידה שנתלבשו בעשיה גשמית הנה עי"ז אדרבה ותעל גם למעלה מאה"ר [מאהבה רבה] הנ"ל דבחי' רבקה כו'

فبواسطة كتب التوراة الأربعة والعشرين، مع أن هذا هو مستوى الرجوع والنزول، إذ تلبّست هذه الكتب في عالم الفعل (عשיה, Asiyah) المادي، فإن ذلك، على العكس، يجعلها «تصعد» حتى إلى ما فوق الحب العظيم المذكور آنفًا، من مستوى رفقة، إلخ.

كتب التوراة الأربعة والعشرون هي بمثابة «رجوع» ونزول إلى العالم المادي، ومع ذلك يرتقي الإنسان بواسطتها إلى ما فوق الحب العظيم من مستوى رفقة.

והגם שמים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה היינו מים רבים דייקא שנמשכו מבחי' הנהר

ومع أن «مياها كثيرة لا تستطيع أن تطفئ الحب»، فالمقصود «مياه كثيرة» تحديدًا، وهي التي انبثقت من مستوى النهر.

«المياه الكثيرة» التي لا تستطيع أن تطفئ الحب منبثقة من النهر، أي من المستوى المكشوف.

אבל כ"ד ספרים דאורייתא הם נמשכים מבחי' ותרד העינה שהמעייין נמשך מבחי' סדכ"ס [סבה דכל סבות] ממש כמ"ש הנה אנכי נצב על עין המים¹¹⁶ ולכן עי"ז ירוו צמאון האה"ר [האהבה רבה] ולכן אדרבה המעיין הוא נראה קטן יותר מהנהר

لكن كتب التوراة الأربعة والعشرين منبثقة من مستوى «نزلت إلى النبع»، لأن النبع منبثق من مستوى سبب الأسباب ذاته، كما هو مكتوب: «ها أنا (Anochi, אנכי) واقف عند عين الماء»؛ ولذلك يُروى بهذا ظمًا الحب العظيم. وعلى العكس، يبدو النبع أصغر من النهر؛

لكن التوراة منبثقة من النبع، والنبع منبثق من جوهر ه', من «أنا» الذي «يقف عند النبع»؛ وهذا وحده يروي الظمًا. ويبدو النبع أصغر من النهر.

היינו משום שהוא קרוב יותר לבחי' אנכי סדכ"ס [סבה דכל סבות] **ע"כ יש בו הבטול יותר דכל הקרוב קרוב קמיי** [קמיה] **כו' וכמאמר אין זולתך לחיי עוה"ב** [עולם הבא] **אפס בלתי כו'.**

אִי אִם זֶה לְאֵלֶּה אֲקָרֵב אֶל מִסְתּוֹי אֲנִכִּי, סִבּוֹב הַאֲשָׁבוֹב, וְלִזֶּה יִכּוֹן בְּיֵה אִבְטָל הַזֹּאת (bittul, בִּטּוּל), בְּדֶרֶגָה אֲכִיר, אִם «כִּלְמָה כָּאן הַשֵּׁי אֲקָרֵב, כָּאן אֲקָרֵב בְּחִזְרָתוֹ, אִלֶּךְ»; וְכֵן בָּא בַּיּוֹם: «לֹא אֶחָד מִשְׁכָּח לְחַיַּת הָעוֹלָם הַבָּא; וְלֹא שֵׁי אֲנִי, אִלֶּךְ». יִבְדּוּ הַנֵּי אֲשֶׁר לְאֵלֶּה אֲקָרֵב אֶל הַיּוֹם, וְכֵן אֲקָרֵב אֶלֶּה כָּאן אֲשֶׁר אִבְטָל לְזִמְתּוֹ אִמָּמֶה. וְזֶה יִשְׁבֶּה הַדְּעָא הַזֶּה יִתְחַדֵּשׁ עַן «לֹא אֶחָד מִשְׁכָּח» וְ«לֹא שֵׁי אֲנִי».

אבל באמת בודאי הרי מקור מוצא המים הוא מהמעייין וממנו נמשך להנהר כמ"ש המשלח מעינים בנחלים.¹¹⁷

لكن في الحقيقة، لا شك أن مصدر الماء هو النبع، ومنه يُجرى [الماء] إلى النهر، كما هو مكتوب: «يرسل الينابيع إلى الجداول». لكن النبع في الحقيقة هو مصدر ماء النهر، كما يقول المزمور: «يرسل الينابيع إلى الجداول».

23 וגם מי מעייין נק' מים חיים כו'. ובוז יבוזו כמאמר שיננא חטוף ואכול¹¹⁸ **חטוף וברוך דהיינו כמ"ש לכו לחמו בלחמי**¹¹⁹ **וכמ"ש פי פערתי ואשאפה**¹²⁰ **כו'. עמא פזיזא**¹²¹ **כו'.**

وְכֵן יִסְמֵי מַאֲ הַנֵּי «מַאֲ חַיִּים», אִלֶּךְ. וְ«יִנְהִי נִהָ» (בוז יבוזו, boz yavuzu) עַל נֶחֱם מַא בָּא בַּיּוֹם: «אִיְהָ הַחַדֵּ הַזֶּה, אֲחַפֵּי וְכָל, אֲחַפֵּי וְכָל»; אִי כֵן כָּתֹב: «הִלְמָו, כִּלּוֹ מִן חֲבִיזִי», וְכֵן כָּתֹב: «פְּתַח מִי עַל אֲתַסָּעָה וְלִהְתֵּי, אִלֶּךְ»; «שֶׁבַע מִנְדַּפֵּעַ, אִלֶּךְ».

יִסְמֵי מַאֲ הַנֵּי «מַאֲ חַיִּים» לְאֵלֶּה יִגְרִי מִן מִנְבְּעָה. וְיִסְתַּשֵּׁד הָאֵלֶּתֶר רִבִּי (אֲדַמּוּ"ר הַזֶּקֶן) עַל הָאֲגֻתָּהּ הַמִּתְלַהֵף הַזֶּה עֲבָרָה בּוֹ יִבוֹז בְּנִיכָה הַתְּלֹמֶד: «אֲחַפֵּי וְכָל», וּבִדְעוּתָהּ הַחֲכָמָה: «הִלְמָו, כִּלּוֹ מִן חֲבִיזִי», וּבִקּוֹל סָחָב הַמְּזָמִיר: «פְּתַח מִי עַל אֲתַסָּעָה וְלִהְתֵּי», וּבִדְעוּתָהּ הַחֲכָמָה: «שֶׁבַע מִנְדַּפֵּעַ» אֲנֵיהֶם «שֶׁבַע מִנְדַּפֵּעַ» אֲנֵיהֶם: «שֶׁבַע מִנְדַּפֵּעַ» אֲנֵיהֶם: «שֶׁבַע מִנְדַּפֵּעַ» אֲנֵיהֶם.

ולכן נרמז ג"כ נסוך המים בחג בלשון בוז יבוזו כמ"ש בזוהר¹²² **דהיינו כי בקרבנות דיום שני וששי ושביעי נרמז נסוך המים כמארז"ל** [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] **נאמר בשני ונסכיהם כו'.**¹²³

וְלִזֶּה יִיָּשָׁר אֵיכָּל אֶל סִכְבַּי הַמַּא קְרִיבָאִי בַּיּוֹם הַשְּׁנִי לְעִיד בְּעִבְרָה בּוֹז יִבוֹזוּ, כֵּן בָּא בַּיּוֹם הַשְּׁנִי (זֶהָ). אִי אִם סִכְבַּי הַמַּא קְרִיבָאִי יִיָּשָׁר אֶלֶּה בַּיּוֹם הַשְּׁנִי הַשְּׁנִי וְהַשְּׁנִי, כֵּן אָל חֲכָמָוְנָא: «בָּא בַּיּוֹם הַשְּׁנִי»: «וְסִכְבָּיהֶם», אִלֶּךְ.

יִבְדּוּ הַזֶּה אֲנִי סִכְבַּי הַמַּא קְרִיבָאִי בַּיּוֹם הַשְּׁנִי לְעִיד סוּכוֹת מִיָּשָׁר אֶלֶּה בַּיּוֹם הַשְּׁנִי: אִם יִיָּשָׁר אֶלֶּה הַזֶּה סִכְבַּי בַּיּוֹם הַשְּׁנִי הַשְּׁנִי וְהַשְּׁנִי, כֵּן יִסְתַּבֵּט הַתְּלֹמֶד מִן סִיבָגָה תֵּלֵק הָאֵיָּתִים.

24 ושני וששי ושביעי הם אותיות בוז. והיינו משום שזהו ג"כ ע"ד ביזה הנ"ל להשקיט רשפי אש האהבה**שבמזבח שהוא ע"י נסוך המים מהמעיין כמ"ש ושאתם מים בששון¹²⁴ כו'**

«الثاني» و«السادس» و«السابع» [ב (bet), ו (vav), ז (zayin)] هي أحرف «الغنيمة» (בוז, boz). وذلك لأن هذا أيضًا على نحو «الغنيمة» المذكورة أعلاه: تهدئة شرارات الحب المتأججة التي على المذبح، وذلك بسكب ماء الينبوع قريبًا، كما هو مكتوب: «وتستقون ماءً بفرح، إلخ».

تدل أحرف العديدين اثنين وستة والعدد سبعة، bet وvav وzayin، على كلمة «الغنيمة». وسكب الماء قريبًا نوع من «الغنيمة»: فالماء المستقى من الينبوع يخدم لهيب الحب المتقدم على المذبح، أي الحب الناري للنفس، وقد جرى ذلك بفرح عظيم.

ולכן נסוך זה דוקא אחר עשיית [עשרת ימי תשובה] שהיא תגבורת האהבה בבחי' תשובה ועמד לא**חפצתי¹²⁵ כו' ע"ד והנה רבקה יוצאת¹²⁶ כנ"ל.**

ولهذا يكون هذا السكب تحديدًا بعد الأيام العشرة للتوبة (תשובה, teshuvah). وهي اشتداد الحب في مستوى (בחינה, bechinah) التوبة، و«لا أبتغي شيئًا سواك، إلخ»، على نحو «وها هي رفقة (רבקה) تخرج»، كما ذكر أعلاه.

يأتي سكب الماء بعد الأيام العشرة للتوبة، حين تشتد المحبة ل'ה' من خلال التوبة: «لا أبتغي شيئًا سواك». وهذا هو خروج رفقة، أي الصعود من الأسفل الذي ينبغي أن يسبق.

25 ועי"ז אח"כ דוקא נמשך בחי' ותרד העינה ותמלא כדה¹²⁷ וכמ"ל [וכמה שכתוב לעיל] ולכן היה בזה שמחה**רבה ועצומה כו'.**

ومن خلال ذلك، يُنزل بعد ذلك تحديدًا مستوى «فنزلت إلى العين وملأت جرّتها»، كما سبق شرحه؛ ولذلك كان في ذلك فرح عظيم وشديد، إلخ.

بعد الارتقاء في أيام التوبة (תשובה, teshuvah) يأتي التنزيل إلى الأسفل، «فملأت جرّتها». ولهذا كان استقاء الماء في عيد المظال (סוכות, Sukkos) مصحوبًا بفرح عظيم كهذا.

וגם כי זהו כמו בחי' הון ביתו ממש שהוא גנוז באותיות התורה שהרי לא נתפרש בתורה בפ' מצות**ניסוך המים**

وكذلك لأن هذا يشبه مستوى «ثروة بيته» نفسه، وهي مكنونة في حروف التوراة؛ إذ إن وصية (מצות, mitzvah) سكب الماء لا ترد صراحةً في التوراة،

وسبب آخر للفرح: أن مراسم سكب الماء تشبه «ثروة بيته»، الكنز المكنون، لأنها غير مذكورة صراحةً في التوراة.

רק שחז"ל [שחכמינו זכרונם לברכה] גילו לנו זה שהוא מרומז בתורה המ"ם ביום שני. והיו"ד ביום ששי. והמ"ם בשביעי. וזהו הון ביתו הגנוז ומוטמן כו':

לكن حكماءنا كشفوا لنا أنها مُشار إليها في التوراة: حرف الميم (מ"ם, mem) في اليوم الثاني، وحرف اليود (יו"ד, yud) في اليوم السادس، وحرف الميم في اليوم السابع. وهذه هي «ثروة بيته» المكنونة والمستورة، إلخ.

وجد الحكماء هذا الأمر مستترًا في حروف زائدة في الآيات: ميم في اليوم الثاني، ويود في اليوم السادس، وميم في اليوم السابع، فتكون منها كلمة «ماء» (מים, mayim). والوصية المستترة في حروف التوراة هي «ثروة بيته»، المكنونة والمدخرة.

القسم 7 • 261-31

المزمور ٩٣ واليوم الطويل

26 ועכ"ז [ועם כל זה] יובן מ"ש נשאו נהרות קולם ¹²⁸ ישאו נהרות דכים ופי' בזוהר פ' וארא (דף כ"ג ע"א) ¹²⁹

אינון נהרות כמד"א [כמה דאת אמר] ונהר יוצא מעדן ¹³⁰ וגו'

ومع كل هذا، سيتضح معنى ما هو مكتوب: «رفعت الأنهار صوتها؛ وسترفع الأنهار دכים (dochyam) [أمواجها]». ويشرح الزوهار (זהר)، في باراشات فاييرا (الصفحة 23أ): «هذه هي الأنهار، كما جاء: "ونهر يخرج من عدن، إلخ."».

اقرأ ألتير ربي الآن المزمور 93: «رفعت الأنهار صوتها؛ وسترفع الأنهار أمواجها». ويعرّف الزوهار هذه الأنهار بأنها النهر الخارج من عدن.

והיינו בחי' בינה שע"י ההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה נולד' רשפי אש האהבה לדבקה בה'. וזהו נשאו נהרות קולם והוא ההעלאה מלמטה למעלה.

وهذا هو مستوى أو جانب (בחינה, bechinah) الفهم (בינה, Binah)، إذ تولد من خلال التأمل في عظمة اللامتناهي (אין סוף, Ein Sof)، تبارك وتعالى، شرارات الحب المتقدة، لكي تلتصق بـ ה'. وهذا هو معنى «رفعت الأنهار صوتها»: إنه الارتقاء من الأسفل إلى الأعلى.

الأنهار هي الفهم (בינה): فالتأمل في عظمة ה' يولد حبًا متقدًا ورغبة في الالتصاق به. و«رفعت الأنهار صوتها» هو هذا الارتقاء من الأسفل إلى الأعلى.

וכן בתרגום קלהון בשירתא הרי קול זה הוא בחי' השיר שהוא העלאה כנודע מענין השיר שהלויים אומרים ואח"כ נמשך עיי"ז המשכה מלמעלה למטה.

وكذلك الترجمة الآرامية (تרגوم, Targum) [تترجم]: «صوتهم في نشيد». وهذا الصوت هو **بחינה** من النشيد، وهو ارتقاء، كما هو معروف في شأن النشيد الذي يقوله اللاويون؛ ثم يحدث من خلال ذلك جذبٌ من الأعلى إلى الأسفل.

تترجم الترجمة الآرامية عبارة «صوتهم» بقولها «في نشيد». والنشيد ارتقاء، مثل نشيد اللاويين في الهيكل، ويؤدي إلى إنزال من الأعلى استجابةً له.

27 וכמ"ל [וכמה שכתוב לעיל] שע"י והנה רבקה יצאת בבחי' העלאה ע"ז אח"כ ותרד העינה ותמלא כדה

כנ"ל וכמ"ל ש אם ישנים אליו לבו¹³¹ רוחו ונשמתו אליו יאסף.

וכמה سبق ביאנה, فمن خلال «وها إن رفقة (רבקה) قد خرجت» في مستوى الارتقاء, يأتي بعد ذلك «فنزلت إلى العين وملأت جرّتها», كما تقدّم؛ وكما ورد: «إذا وجّه قلبه إليه, جمعت إليه روحه ونفسه».

كما في حال رفقة, يسبق الارتقاء الإنزال. ويُقرأ قول أيوب على النحو نفسه: حين يوجّه الإنسان قلبه إلى ה', تُجمع روح ה' إليه استجابة لذلك.

וזוהו ישאו נהרות דכים ותרגומו יקבלון נהרותא אגר שבחיהון שהשכר הוא ההמשכה מאוא"ס [מאור אין סוף] המלוכש בתורה חכים ולא בחכמה ידיעא שהיא למעלה מבחי' הבינה וההשגה.

وهذا هو معنى «ترفع الأنهار دכים (dochyam; أي صفاءها)», وقد جاء في ترجمته: «ستلقى الأنهار أجر تسابيحها»: فالثواب هو إنزال النور اللانهائي (أور אין סוף, Or Ein Sof) (تبارك هو), المتلبّس في التوراة, «حكيم, ولكن ليس بحكمة معلومة», وهو فوق مستوى الفهم (בינה, Binah) والإدراك.

يفسّر الترجوم الشطر الثاني من الآية, «ترفع الأنهار دכים», بقوله: «تلقى الأنهار أجر تسابيحها». والثواب هو النور اللانهائي المتلبّس في التوراة, «الحكيم, ولكن لا بحكمة معلومة», الذي يعلو الفهم (בינה, Binah) وكل إدراك.

وهוא ע"ד השולח מעינים בנחלים. וכדפי' בזוהר פ' חוקת (דף קפ"א ע"א)¹³² ונק' דכים לשון צלילות ובהירות כמו מר דרור¹³³ ומתרגמין מירא דכיא.¹³⁴

وهذا على نحو «يرسل الينابيع إلى الجداول», وكما ورد شرحه في الزوهار (זהר), باراشات حוקات (page 181a). ويُسمّى دכים لفظًا يدلّ على الصفاء والإشراق, كما في «المَرّ النقيّ» (מר דרور, mar deror), الذي نترجمه [بالآرامية] «ميرא دכיא (mira dachya) [أي: المَرّ النقيّ]».

هذا هو الينبوع الذي يغذي الأنهار. ويذكر الأئزر ربيبي معاني متعددة لـ«دכים»: أولها الصفاء والإشراق, إذ تترجم الآرامية «المَرّ النقيّ» بعبارة «ميرא دכיא».

וזה מורה על הלכות התורה כמ"ש במ"א בענין מרדכי וכן הוא לי' [לשון] טהרה כמו על איל קמצא דכן¹³⁵ דהיינו המשכת ח"ע [חכמה עילאה] בתורה הוא לברר הטהור מן הטמא.¹³⁶

وهذا يدلّ على أحكام التوراة، كما شُرح في موضع آخر في شأن مردخاي (מרדכי). وهو أيضًا لفظ يدلّ على الطهارة، كما في العبارة: «في شأن **איל קמצא** (ayil kamtza) [الجرادة]، وهي طاهرة (דכן, dachan)»؛ أي إن إنزال الحكمة (חכמה, Chochmah) العليا في التوراة يهدف إلى التمييز بين الطاهر والنجس.

يشير هذا الصفاء إلى أحكام التوراة، كما شُرح في موضع آخر في شأن مردخاي، الذي يرتبط اسمه بعبارة «المَرّ النقي» المترجمة بالأرامية «**מירא דכיא**». كما تدلّ كلمة «דכן» على الطهارة، كما في المشناه التي تذكر طهارة نوع من الجراد: فالحكمة العليا في التوراة تميّز بين الطاهر والنجس.

28 ונק' דכין ומסאבין. וגם דכים דך ים היינו כד הנמשך מים החכ' [החכמה] כמ"ש ותמלא כדה¹³⁷ כו'.

وَيُسَمُّونَ «دَکִּין وَمَسَاבִין» (dachyan u'mesaavin) [طاهرين ونجسين]. وكذلك، «دכים» (dochyam) [هي] «دך ים» (dach yam)، أي إبريق (כד, kad) يُستقى من بحر (ים, yam) الحكمة (חכמה, Chochmah)، كما هو مكتوب: «وملأت جرّتها، إلخ.»

اللفظ الآرامي للطاهر والنجس هو «دכין ומסאבין». وفي قراءة أخرى، «دכים» هي «דך ים»؛ أي حروف «כד» مقلوبة، تليها «ים»: إبريق يُستقى من بحر الحكمة، وهو قول رفقة (רבקה): «وملأت جرّتها».

וגם דכים לי' [לשון] עומק ושפלות כדפרש"י [כדפירש רש"י / כדפירוש רש"י] שהוא בחי' השוב ובטול שאחר הרצוא. וכתוב ואת דכא ושפל רוח¹³⁸ וכמ"ש במ"א ע"פ ונשב בגיא¹³⁹ כו'

وأيضًا، فإن «دכים» تعبير عن العمق والتواضع، كما يشرح راши (רש"י)؛ وهو مستوى أو جانب (בחינה, bechinah) من العودة (שוב, shov) وإبطال الذات (ביטול, bittul) الذي يلي الاندفاع (רצוא, ratzo). ومكتوب: «ومع المنسحق (דכא, daka) والمتواضع الروح»، وكما شُرح في موضع آخر عند الآية «وسكنّا في الوادي، إلخ.»

ومعنى ثالث، وفقًا لشرح راши، هو العمق والتواضع: «العودة» وإبطال الذات اللذان يليان «اندفاع» النفس نحو ה'. ويقول إشعياء إن ה' يسكن مع المنسحق (דכא, daka) والمتواضع الروح.

וכמ"ש ג"כ אי זה בית¹⁴⁰ אשר תבנו לי¹⁴¹ כו' ואל זה אביט אל עני ונכה רוח כו'.

وكما هو مكتوب أيضًا: «أَيَّ بَيْتٍ تَبْنُونَ لِي، إلخ... لكن إلى هذا ألتفت: إلى الفقير والمنكسر الروح، إلخ.»

ويقول إشعياء أيضًا إن أي بيت لا يمكنه أن يحتوي ه'، ومع ذلك فهو ينظر إلى الفقير والمنكسر الروح. فالتواضع، لا العظمة، هو موضع استقرار ه'.

29 והדר מפרש מהו מעלת השכר הזה מקולות מים רבים¹⁴² אדירים כו' אדיר במרום כו'. ופי' כמ"ש

בפע"ח [בפרי עץ חיים] **שער היוכ"פ** [היום כפור / היום הכפורים] **פ"ג** [פרק ג'] **כי יש קולות עליונים שמהן ניזונים או"א** [אבא ואימא] **כו' ע"ש**.

ثم تبين [الآية] ما فضيلة هذا الأجر: «أعظم من أصوات مياه كثيرة عظيمة... عظيم في الأعالي...» والتفسير كما بينه بري عيتس حاييم (פרי עץ חיים; Pri Etz Chaim), باب يوم كيבור, الفصل 3: توجد أصوات علوية يتغذى منها الأب والأم (אבא ואמא, Abba v'Imma), وما إلى ذلك؛ انظر هناك.

تصف الآية التالية عظمة الأجر: «أعظم من أصوات مياه كثيرة... عظيم في الأعالي هو ה'». ويعلم بري عيتس حاييم (פרי עץ חיים; Pri Etz Chaim) أن هناك «أصواتًا» علوية تغذي الأب والأم، وهما التكوينان العقليان: الحكمة (חכמה, Chochmah) والفهم (בינה, Binah).

ועמ"ש ע"פ וכל העם רואים את הקולות^{143, 144} כו' וזהו עדותיך נאמנו מאד¹⁴⁵ לביתך נאווה קודש.

עד"מ בחכמה יבנה בית¹⁴⁶ דקאי על תיבות ואותיות התורה שנמשכו ונבנו ע"י ח"ע [חכמה עילאה].

وانظر ما بُين في تفسير الآية: «ورأى الشعب كله الأصوات...» وهذا هو قوله: «شهادتك أمينة جدًا؛ وببيتك تليق القداسة». وعلى سبيل المثال، [كما في قوله]: «بالحكمة يُبنى بيت»، والمقصود به كلمات التوراة وحروفها، التي أُفيضت وشيّدت بواسطة حכמה العليا.

ويحيل أدمور هازاكين أيضًا إلى تفسيره لعبارة «ورأى الشعب كله الأصوات» عند سيناء. «شهادتك أمينة جدًا؛ وببيتك تليق القداسة»: فال«بيت» هنا أيضًا هو كلمات التوراة وحروفها، المبنية بواسطة حכמה العليا.

30 ועדותיך נאמנו. עדות לשון דעת היא כמ"ש ובדעת חדרים ימלאו¹⁴⁷ כל הון יקר¹⁴⁸ הנק' הון ביתו.

«ושهادتك أمينة»: «الشهادة» (עדות, eidus) تعبير عن المعرفة (דעת, Daas), كما جاء مكتوبًا: «وبالمعرفة تمتلئ الغرف بكل ثروة نفيسة»، التي تُسمى «ثروة بيته».

«الشهادة» (עדות) مرتبطة بالمعرفة (דעת)، والمعرفة تملأ الغرف «بكل ثروة نفيسة»، وهي «ثروة بيته».

וזהו לביתך נאווה קדש.¹⁴⁹ שהוא המשכה מבחי' קדש העליון אור א"ס ב"ה. ה' לאורך ימים הוא

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] **על אלף השביעי יום שכולו ארוך.¹⁵⁰**

وهذا هو «القداسة تليق ببيتك»: إنها إفاضة إلى الأسفل من مستوى أو جانب (בחינה, bechinah) القداسة العليا، أي النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof)، تبارك هو. «اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah)، لطول الأيام» هو كما قال حکماؤنا عن الألف السابع: «يوم كله طويل».

المقصود بقول «القداسة تليق ببيتك» أن التوراة تُنزل إلى الأسفل من القداسة العليا، أي من النور اللانهائي (אור אין סוף). وتختتم الآية بقولها «لطول الأيام»، وقد طبّق الحكماء ذلك على الألف السابع، «يوم كله طويل».

31 והענין הוא כי פי' כולו ארוך היינו שגם בתחלתו הוא ארוך. ולכאורה אין לשון אריכות נופל רק בסיום וסוף ולא בתחלה. ואיך כולו ארוך גם בתחלתו.

ومعنى «كله طويل» أنه طويل حتى في بدايته. لكن، بحسب الظاهر، لا يُطلق وصف الطول إلا على الامتداد إلى الخاتمة والنهاية، لا على البداية؛ فكيف يكون «كله طويلًا» حتى في بدايته؟

السؤال هو أن وصف الشيء بالطول يتعلق عادةً بمدى امتداده إلى نهايته؛ فكيف يكون اليوم طويلًا حتى في بدايته؟

אך הכוונה שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה המשובש בסתר עליון שנק' אריך אנפין כמ"ש ארך אפים¹⁵¹ כו'.

لكن المقصود أن ينكشف النور اللانهائي (أور אין סוף, Or Ein Sof)، مبارك هو، المتلبس في الخفاء العلوي الذي يُسمى الوجه الطويل (أריך אנפין, Arich Anpin)، كما ورد: «طويل الأناة (أרך أפים, erech apayim)، إلخ».

الجواب هو أنه في المستقبل سينكشف النور اللانهائي المخفي في الوجه الطويل (أריך אנפין)، وهو المستوى الخارجي من التاج (כתר, Keser)، الواقع دون القديم في الأيام (עתיק יומין, Atik Yomin). ولفظ «طويل» يرتبط بعبارة أרך أפים، «طويل الأناة».

ונק' אריך אנפין היינו שיכול לימשך גם למטה בעשי' [בעשיה] כי קמיה ית' שוה ומשוה רוחניות וגשמיות

ويُسمى الوجه الطويل (أריך אנפין)، أي إنه يمكن أن يمتد أيضًا إلى الأسفل، إلى عالم الفعل (عשיה, Asiyah)، إذ إن الروحاني والمادي متساويان أمامه، تبارك وتعالى، وهو يجعلهما متساويين.

يُسمى «طويلًا» لأنه يمكن أن يمتد إلى أسفل حتى العالم المادي؛ فأمام ه' الروحاني والمادي متساويان.

ולכן יהיה הגילוי למטה ביחוד'ת [ביחודא תתאה] כמו ביחוד'ע [ביחודא עילאה] (ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל¹⁵² נא כו' כאשר דברת לאמר¹⁵³ ה' ארך אפים כו')

ولذلك سيكون الانكشاف في الأسفل، في الوحدة السفلى (יחודא תתאה, yichuda tata'ah)، كما هو في الوحدة العليا (יחודא עילאה, yichuda ila'ah). وانظر أيضًا ما ورد في شرح الآية: «والآن، فليتعاظم [القوة]، إلخ، كما تكلمت قائلًا: اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah) طويل الأناة، إلخ».

وهكذا سينكشف ه' في الأسفل، في الوحدة السفلى، كما هو في الأعلى، في الوحدة العليا. ويشير الأتتر ربيبي (אדמו"ר הזקן) إلى مقالته الحسيدية عن صلاة Moshe، التي يقتبس فيها: «اسم ه' طويل الأناة».

וע"כ כולו ארוך בתחלה כמו בסוף שהוא גילוי בחי' שאין לו תחלה ואין לו תכלה ועד"ז הוא מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] כסא דמלכא משיחא¹⁵⁴ מחזיק רכ"א לוגין שאין לו פי' ע"פ פשוטו כלל מהו ענין רכ"א לוגין דוקא.

ולذلك فهو كله طويل، في البداية كما في النهاية، إذ إنه انكشاف المستوى الذي لا بداية له ولا نهاية. وعلى هذا النحو أيضًا قول حكمائنا: «كأس الملك مשיח (Moshiach) تتسع ل221 لوجين (לוגין, lugin؛ مكيال حجمي)»، وهو قول لا تفسير له إطلاقًا بحسب معناه البسيط: فما دلالة 221 لوجين تحديدًا؟

المستوى الذي لا بداية له ولا نهاية يكون «طويلاً» في البداية كما في النهاية. والفكرة نفسها تفسر قول الحكماء إن كأس مשיח تتسع ل221 لوجين، وهو عدد لا يستقيم معناه حرفيًا.

אלא הכוונה שהכוס הוא הכלי לגילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ויהיה הגילוי בו מבחי' ארך אפים כו' כנ"ל:

بل المقصود أن الكأس هي الوعاء لانكشاف النور اللانهائي (أور אין סוף)، مبارك هو، وأن الانكشاف فيها سيكون من مستوى ארך אפים، إلخ، كما ذكر أعلاه.

الكأس وعاء لانكشاف النور اللانهائي من مستوى ארך אפים، أي «طويل الأناة»: فقيمة ארך، المكوّنة من الألف والراء والكاف، تساوي 221.

في العمل الروحي

بعد أن يوقظ المرء في تلاوة שמע (שמע, Shema) محبة ل'ה' لا شيء سواها يرويها، عليه أن يدرك أن كلمات التوراة وال מצוות نفسها كنز ה' النفيس. فعليه أن يغتنمها بشوق وفرح، وأن يصفى نفسه الحيوانية بالحب والخشية (אהבה ויראה, ahavah v'yirah) وقبول النير (קבלת עול, kabbalas ol)، لأن ذلك الارتقاء هو ما يُنزل ذات ה' إلى العالم.

أسئلة للنقاش

1. لماذا لا يستطيع حتى تجلّي جنة عدن أن يروي محبة النفس، بينما تستطيع وصية جسدية ذلك؟
2. كيف يجعل حجاب اسم אלקים لذة ה' ممكنة؟
3. ماذا يَعلمنا اسم رفقة، الذي يدل على فريق من الثيران المقرونة بالنير، عن تصفية الصفات الوجدانية؟
4. لماذا يبدو النبع أصغر من النهر، وماذا يَعلمنا ذلك عن القرب من ה'؟
5. بأي معنى يكون فرح التوراة وال מצוות «نهبًا» لكنز ה'؟

חואש

الفقرة 1

1 מים רבים

תזכר המלחמה أن للمقالة نسخة مدونة بقلم Mittlerer Rebbe (אדמו"ר האמצעי). مطبوعة في ספר המאמרים (ספר המאמרים) 5569; وهي نص مواز للمقالة نفسها.

מلاحظة كيهوت

הנחת כ"ק אדה"א בסה"מ תקס"ט ע' א. (באחד מהכת"י גרשם "תורה הנאמרה שבת שלפני פורים על חתונת נכדו תקס"י"ת". ובאה"ת יתרו ע' תתיד מצויין "עין בהביאור ע"פ מים רבים לא יוכלו כו' (דחתונת ב"ד ר' בער)". ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר ז"ע. לכללות מאמר זה ראה ד"ה זה ש"פ תולדות תשרי"ז לכ"ק אדמו"ר ז"ע (נדפס בסה"מ מלוקט ח"א).

2 מים רבים

في Song of Songs, تخبر المحبوبة حبيبها أن المحبة لا يمكن أن تطفئها السيول ولا أن تغمرها الأنهار، وتقول: «مياه كثيرة لا تستطيع أن تطفئ المحبة، ولا الأنهار أن تغمرها؛ ولو أعطى إنسان كل ثروة بيته لأجل المحبة، لاحترقوه احتقارًا بالفا». ويقرأ هذا المقال (مأמר، maamar) الشطر الثاني على وجه خاص: فـ«الإنسان» هو ه، الذي سيهب ثروة بيته، وعبارة «בוז יבוז לו» (boz yavuzu lo) تعني أن تلك الثروة ستفنتم بشغف كما تُفنتم الغنائم (الفقرات 12–20).

Song of Songs 8:7 שיר השירים ח':ז

מים רבים לא יוכלו לכבות את־האהבה ונהרות לא ישטפוה אם־יתן איש את־קליהון ביתו פאה־בה בוז נבוזו לו:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

שה"ש ח, ז.

3 והנה הנהרות נמשכים מן המעיינות

تحيل الملاحظة إلى ذلك المصدر لبيان الفرق بين النهر والينابيع، وهو التمييز الذي تقوم عليه هذه المقالة.

מلاحظة كيهوت

ההפרש בין נהר למעינות — ראה אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תנה.

4 השולח מעינים

«يُخرج العيون إلى الجداول»: في Psalm 104, يسبح المزمع هـ بوصفه الخالق، الذي يُجري العيون في الجداول التي تسقي الأرض. وقد أوردت الآية لإثبات أن الأنهار والجداول تستمد مياهها من العيون.

Psalms 104:10 תהלים ק"ד:י

מلاحظة كيهوت

תהלים קד, י.

5 הוי כל צמא לכו למים

«يا كل عطشان، هلم إلى الماء». يفسر الحكماء «الماء» هنا بأنه التوراة؛ والآية تؤسس للتشبيه بين التوراة والماء.

Isaiah 55:1 ישעיהו נ"ה:א

הוי כלי־צמא לכו למים ואשך אי־לזו כסף לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלוא־כסף ובלוא מחיר יין וקלב:

Ho, every one that thirsteth, come ye for water, And he that hath no money; Come ye, buy, and eat; Yea, come, buy wine and milk Without money and without price

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

ישע"י נה, א.

6 חכים ולא בחכמה ידיעא

تقتبس الكلمات هنا من –Tikkunei Zohar, Patach Eliyahu 17b:3 4; ويُعرض المقطع أدناه.

–Tikkunei Zohar, Patach Eliyahu 17b:3 4 תקוני הזהר י"ז ב:ג-ד'

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאינון צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה. משפט עמודא דאמצעיתא. צדק מלכותא קדישא. מאזני צדק *תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית.

כלא לאחזאה איך אתנהיג עלמא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

מلاحظة كيهوت

ת"ז בהקדמה (פתח אליהו).

7 חכים ולא בחכמה ידיעא

من صلاة إيلياهو (أليهو)، «فتح أليهو» (Patach Eliyahu), في مقدمة تיקוני זהר: ה' «חכים, لكن ليس بحكمة معروفة». وتصف العبارة هنا مستوى «النبع» الخفي في التوراة.

–Tikkunei Zohar 17b:3 4 תקוני הזהר י"ז ב:ג-ד'

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאינון צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה. משפט עמודא דאמצעיתא. צדק מלכותא קדישא. מאזני צדק *תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית.

כלא לאחזאה איך אתנהיג עלמא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

8 ונהר יוצא מעדן

«وخرج نهر من عدن ليسقي الجنة، ومن هناك انقسم». يفسر الأئتر ربيبي ذلك بأنه انكشاف يتدفق إلى جنة عدن (גן עדן, Gan Eden) ويتفرع إلى كل نفس.

Genesis 2:10 בראשית ב':י

וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקִי אֶת־הַגָּן וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

בראשית ב, י.

يُفسر الزوهار (זהר) «المياه الكثيرة» بأنها النهر العلوي الذي تنبع منه جميع الأنهار. ويستعين الأئتر ربيبي (أدמו"ר הזקן) بذلك ليربط «المياه الكثيرة» بالفيض الظاهر للحكمة الإلهية. ثم يواصل المقطع نفسه من الزوهار تفسير «لو أن إنسانًا أعطى» على أنه يشير إلى القدوس المبارك (קב"ה / קודשא

13 ותרד העינה

«נזלת רפעה (רבקה) إلى النبع وملأت جرّتها» حين جاء خادم إبراهيم (אברהם) إلى البئر ليجد زوجة لإسحاق (יצחק). ويقرأ الأتر ربي (אדמו"ר הזקן) ذلك على أنه تنزيل تجلّي النبع إلى الأسفل عبر التوراة والوصايا (מצוות, mitzvos).

Genesis 24:16 בראשית כ"ד ט"ז

והנער טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה ותעל:

And the damsel was very fair to look upon, a virgin, neither had any man known her; and she went down to the fountain, and filled her pitcher, and came up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

בראשית כד, טז. ובהבא להלן ראה בארוכה תו"ח חיי שרה קכו, ג ואילך. וראה לקו"ת ברכה צו, ג. אוה"ת נ"ץ ע"י יח.

14 ותמלא כדה הם כ"ד ספרין דאורייתא

تحيل الحاشية إلى ذلك الموضع، إلى جانب تיקוני זהר، من أجل تفسير כדה بأنها تشير إلى الأسفار الأربعة والعشرين.

Tikkunei Zohar, Tikkun 21 • 47a:12-14 תקוני' תיקון כא

כ"ד ספרין דאורייתא ודאי אינון כ"ד דאתמלי מן ימא עלאה דאורייתא דאיהו כלילא דחמשיין אתוון דיחודא דאינון כ"ה וכ"ה דמיחדין בהון לקב"ה ב' זמנין. וכד סליק י"ם חמשיין. דא איהו ישאו נהרות דכים בהפוך אתוון דך ואיהו כ"ד. ודך איהו צדיק בהאי כד. בגין דאיהו תבירא בגלותא. שכנינא דאיהו כד עליה אתמר לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

מلاحظة كهوت

ראה ת"ז ת"י כא (מו, ב). אוה"ת בראשית מז, א.

15 ותמלא כדה הם כ"ד ספרין דאורייתא

يقرأ تيكوني زوهار (تيكوني זהר) (Tikkun 21) لفظة «جرّتها» (כדה, kadah) على أنها كاف-دالت (כ"ד, kaf-dalet), أي أسفار الكتاب المقدس الأربعة والعشرون.

Tikkunei Zohar 46b:21-22 תקוני' זוהר מ"ב:כ"א-כ"ב

דך איהו בכ"ד ספרים דאורייתא. ושכינא וכד"ה על שכמה. וכד צדיק איהו מלא מעמודא דאמצעיתא דאתמר ביה ותמלא כדה ותעל סליקת האי נקודה דאיהו חד שור"ק. על תרין דאינון שב"א ואתעבידו שור"ק. בתר דאיהו מליא מסטרא דיליה ומסטרא דעמודא דאמצעיתא אתמר בשכינא ותמלא כדה ותעל

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

16 מבחי' המעיין בחי' חכים ולא בחכמה ידיעה

تحيل الحاشية إلى ذلك الموضع لمناقشة «النبع» بوصفه مستوى «حكيمًا، لكن لا بحكمة معلومة».

ملاحظة كهوت

ראה אוה"ת דרושים ליוה"כ"פ ע' א'תתקצח.

الفقرة 3

17 إن استقاء رफعة (רבקה) الماء هو النموذج لجذب تجلّي النبع إلى الأسفل من

ברוך הוא, kudsha brich hu), وهي القراءة التي يعتمدها هذا المقال في الفقرة 13.

Zohar, Metzora 9:34-11:41 ספר הזהר, מצורע ט':ל"ד-י"א:מ"א

R. Eleazar further discoursed on the verse: "Many waters cannot quench love", etc. (Ibid. 7). 'This', he said, 'is the Right Arm which desires to bind the phylactery on the Left Arm, in accordance with the verse, "that his right hand might embrace me" (S.S. 2, 6). Or again, the "waters" may be the primordial stream from which issue other streams in every direction.

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

الفقرة 2

10 تُطَبّق الآية الآن على محبة جماعة إسرائيل لـ ه', التي لا تستطيع حتى «المياه الكثيرة» من الحكمة الإلهية الظاهرة أن تُشبعها.

Song of Songs 8:7 שיר השירים ח':ז

מים רבים לא יוכלו לכבות את־האהבה ונהרות לא ישטפוּה אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־קִלְהוֹן בֵּיתוֹ בַּאֲהָבָה בּוֹז כְּבוֹזוֹ לוֹ:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be condemned

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 מי לי בשמים

«مَن لي في السماء؟ ومعك لا أبتغي شيئًا في الأرض». يخبر صاحب المزمور ه' أن لا شيء في السماء أو على الأرض يعني له شيئًا سوى ه' نفسه. ويُقرأ هذا هنا على أنه رفض النفس أن تكتفي حتى بملذات جنة عدن (גן עדן, Gan Eden).

Psalms 73:25 תהלים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעִמּוֹד לֹא־הֶפְצֵתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

תהלים עג, כה.

12 ומעין יצא מבית ה'

«ويخرج نبعٌ من بيت اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah): نبوة يوئيل (יואל) عن نهاية الأيام، حين يفيض نبع من الهيكل ويسقي وادي شطييم. ويقرأ هذا המאמר (מאמר, maamar) ذلك على أنه مستوى «النبع» الأعلى الذي سينكشف في الزمن الآتي.

Joel 4:18 יואל ד':י"ח

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁפּוּ הַהָרִים עָסִים וְהַגְּבָעוֹת תִּלְכְּנָה חֵלֶב וְכָל־אֶפְיָקִי יְהוּדָה יִלְכּוּ מִיָּם וּמַעַיִן מִבֵּית ה' יֵצֵא וְהִשָּׁקָה אֶת־נַחַל הַשָּׁטִיִּם:

And it shall come to pass in that day, That the mountains shall drop down sweet wine, And the hills shall flow with milk, And all the brooks of Judah shall flow with waters; And a fountain shall come forth of the house of the L-RD, And shall water the valley of Shittim

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

יואל ד, יח.

22 ק"ך צירופי אלקים

تحيل حاشية كيهوت إلى الموضع الذي يُشرح فيه هذا بمزيد من التفصيل:
Etz Chaim.

ملاحظة كيهوت

ע"ח שערי הזיווגים שט"ו פ"ו. שער השמות שמ"ד פ"א.

23 ק"ך צירופי אלקים

يناقش كتاب **עץ חיים** للأريز" ל (האריז"ל) (بحسب حاشية Kehot, في أبواب الاقتارات (زويغيم, zivugim), (sha'ar 15, chapter 6) التراكيب الـ120 لاسم أלקيم.

Sefer Etz Chaim 15:6 עץ חיים ט"ו:

... והנה הם נחלקים לד' בחי' וזהו ענין הפסוק אורך היריעה ל' באמה ורוחב ארבעה באמה שהם ק"ך צרופי אלקים הנחלקים לד' פעמים ל' והנה זה ענין בוכ"ו הנזכר פ' פקודי רס"א שהוא ענין חילוף אהי"ה באבג"ד כי הנה שם אהי"ה הוא בפנים שלה ושם בוכ"ו הוא באחוריים שלה כי הנה הוא גימטריא ד"ל שהם בחי' האחוריים האלו שהם ד"פ ל' צרופי אלקים. והנה משה רע"ה היה כלול ק"ך צרופים אלו ע"ד הנ"ל הם ד' שמות אלקים גימטריא מש"ה עם הכולל וכל אלקים מאלו ד' הכולל שלשים צרופים והרי ארבעתן ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

24 ק"ך צירופי אלקים

Sha'ar HaShemos (עץ חיים, sha'ar 44, chapter 1), وهو أيضًا مما تستشهد به حاشية Kehot في شأن التراكيب الـ120 لاسم أלקيم.

Sefer Etz Chaim 44:2 עץ חיים מ"ד:

והנה עתה נבאר פרטיות זעיר ונוקבא דאצילות ואחר כך נבאר שאר עולמות אבי"ע הנה זעיר אנפין שבאצילות יש בו י' ספירות פרטיות ובכל אחד יש בו ג' בחי' כלים חיצון אמצעי ופנימי הרי הם ל' כלים י' פנימית תוך י' אמצעית תוך י' חיצונית ובתוכם בחי' חיות העצמות שהם הנשמה שלהם ונתחלק לנרנח"י והנפש מתלבשת בנה"י דאוי"א בבחי' החיצונית בתוך י"ס דכלים הנקרא אחור והרוח מתלבשת בנה"י דאוי"א האמצעיים תוך ה"ס דכלים אמצעים והנשמה מתלבשת בנה"י דאוי"א הפנימיים תוך י"ס דכלים פנימים ובתוכם נשמה לנשמה היא חיה ובתוכם היא יחידה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

25 להיות עובד אלקים דהיינו לעבוד ולתקן

يستشهد التسييح تسيدك (الضمم ذدق) في أورد التوراة (أورد التوراة) عن بلق بهذا المقطع الذي يتحدث عن هبوط النفس لتكون «مَن يخدم أלקيم».

ملاحظة كيهوت

באור"ת בלק ע' א"כ מציין לכאן.

26 אשר ברא אלקים לעשות

«الذي خلق أלקيم ليصنع»: الآية في ختام أيام الخلق الستة.

Genesis 2:3 בראשית ב'ג:

וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ כִּי בּו שְׁבַת מְקַלְמִלְאָתוֹ אֲשֶׁר-בְּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת:

And G-d blessed the seventh day, and hallowed it; because that in it He rested from all His work which G-d in creating .had made

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

خلال الوصايا العملية (מצוות, mitzvos).

Genesis 24:16 בראשית כ"ד:טז

והנערה טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה ותעל:

And the damsel was very fair to look upon, a virgin, neither had any man known her; and she went down to the fountain, and filled her pitcher, and came up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 לויתן זה יצרת

«هذا اللويثان الذي شكّلته لتلهو به» (لشحك بو, lesachek bo): يصف صاحب المزمور البحر الذي يلهو فيه اللويثان (والمعنى الظاهر: «للهو فيه»); وقرأه الحكماء على أنه تصوير لتلهي ه' باللويثان (عבודה زרה 3b). وتشترك كلمة لشحك (lesachek) في جذرها مع اسم إسحاق (יצחק), الذي يدل على الضحك, وتشير إلى اللذة الإلهية في المستقبل.

Psalms 104:26 תהילים ק"ד:כו

שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו:

There go the ships; There is leviathan, whom Thou hast formed to sport therein

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

תהלים קד, כו.

الفقرة 4

19 יצחק הוא לשון עתיד

يضيف النص الموازي السبب: «لأنّ اليهود يُستعمل للمستقبل»، أي إنّ اليهود الأولى في اسم إسحاق تدل على صيغة المستقبل.

ملاحظة كيهوت

”כי הייו"ד משמש על להבא" סה"מ תקס"ט ע' ב. ראה שיחת מוצאי ש"פ חיי שרה ה'תשל"ח סמ"א (בקונטרסים חורף ה'תשל"ח ע' 95).

20 כי שמש ומגן הוי' אלקים

«لأنّ اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah) أלקيم شمس ومجنّ». على ظاهر المعنى, يمدح كاتب المزمور ه' بوصفه شمسًا تمنح النور ودرعًا يقي. وتقرأ المقالة (ماמר, maamar) «الدرع» على أنه غلاف فوق الشمس: «הוי' هي الشمس, وأלקيم غطاؤها.

Psalms 84:12 תהילים פ"ד:יב

כי שמש ומגן ה' אלקים תן וכבוד יתן ה' לא ימנע טוב להלכים בתמים:

For the L-RD G-d is a sun and a shield; the L-RD giveth grace and glory; No good thing will He withhold from them that walk uprightly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

תהלים פד, יב. ראה שער היחוד"א פ"ד ואילך.

21 כמ"ש במ"א ע"פ והבדילה הפרכת

يشرح ذلك maamar الستارة (parsa) بين عالم الانبثاق وعالم الخلق: فكما غلّقت الستائر على أبواب الهيكل للتستر, لا تسمح إلا بمرور نور عالم الانبثاق عبر حاجز, فيصل إلى عالم الخلق نور مشتق, ولهذا يوجد المخلوق بوصفه «شيئًا» منفصلاً. وهذا هو الشرح المفضل للحاجز والستارة اللذين تذكرهما هذه الفقرة.

ملاحظة كيهوت

לעיל יב, ג.

27 ברא אלקים לעשות . . לתקן

الإحالة المرجعية من كيهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

מلاحظة כيهוט

ראה פירוש"י לב"ר פ' יא, ו.

28 ההסתר הנמשך משם אלקים והוא ע"י בטול היש לאין

يُشرح الأثر ربي هناك أن الصعود من الوجود إلى العدم، خلافاً لترتيب العوالم الهابطة، هو أعظم العجائب، ولا يوجد إلا في الشعب اليهودي، «أرض مرغوب فيها». وهذا يدعم القول إن إبطال الموجود هو الجدة الحقيقية.

מلاحظة כيهוט

ראה לקמן נד, ב. לקו"ת אמור לז, א. פנחס עז, ג. שה"ש סז, ב. אוד"ת בא ע' רנה ובכ"מ.

29 קלם סארה (שרה) عند ولادة إسحاق (יצחק): «جعل لي اسم أלקيم (אלקים, Elokim) ضحكاً». ويقرأ الأثر ربي (אדמו"ר הזקן) اسم ألكيم بوصفه مصدر اللذة.

Genesis 21:6 בראשית כ"א:ו'

ותאמר שרה צחק עשה לי אלקים כליהשמיע יצחק-לי:

And Sarah said: 'G-d hath made laughter for me; every one that heareth will laugh on account of me'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 שהוא מדבר חדש

يُورد هناك التشبيه الآتي: لتوجيه قلب الملك إلى طلب أحد العامة، يُحضر ابنه الصغير ليلهو به، أو شيئاً جديداً كطائر يتكلم، إذ لا ينقص بيت الملك شيء آخر. وهذا يبين لماذا لا يثير اللذة إلا أمر جديد.

מلاحظة כيهוט

ראה לקו"ת במדבר כ, א.

الفقرة 5

31 וירא אלקים את כל אשר עשה

«ورأى هي كل ما صنعه، وإذا هو حسن جداً»: قيلت عند اكتمال الخلق، مبينة أن اللذة تأتي في ختام العمل.

Genesis 1:31 בראשית א':ל"א

וירא אלקים את-כל-אשר עשה והנה טוב מאד ויהי-ערב ויהי-בקר יום הששי:

And G-d saw every thing that He had made, and, behold, it was very good. And there was evening and there was morning, the sixth day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة כيهוט

בראשית א, לא.

32 ויכולו השמים

«واكتملت السماوات والأرض»: أي اكتمال العمل.

Genesis 2:1 בראשית ב':א'

ויכלו השמים והארץ וכל-צבאם:

And the heaven and the earth were finished, and all the host of them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 ותחדש פני אדמה

«وتجدد وجه الأرض»: في المزمور، تجدد الحياة بروح الخالق؛ وتقرأ هنا

على أنها تجدد يأتي في ختام عمليات التصفية.

Psalms 104:30 תהילים ק"ד:ל'

תשלח רוחך ויבראו ותחדש פני אדמה:

Thou sendest forth Thy spirit, they are created; and Thou re-newest the face of the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة כيهוט

תהלים קד, ל.

34 ישמח ה' במעשיו

«يسفرح اسم هي (הוי' / שם הוי', Havayah) بأعماله»: ختام تسبيح صاحب المزمور للخلق، ويُقرأ هنا على أنه الفرح واللذة المستقبليان اللذان ينكشفان حين يكتمل عمل التصفية.

Psalms 104:31 תהילים ק"ד:ל"א

יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו:

May the glory of the L-RD endure for ever; let the L-RD rejoice in His works

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة כيهוט

תהלים קד, לא.

الفقرة 6

35 והנה יצחק מצחק

تقتبس الكلمات هنا من Genesis 26:20؛ ويُعرض المقطع أدناه.

Genesis 26:20 בראשית כ"ו:כ'

וירבו רעי גרר עם-רעי יצחק לאמר לנו המים ויקרא שם-הבאר עשק כי התעשקו עמו:

And the herdmen of Gerar strove with Isaac's herdmen, saying: 'The water is ours.' And he called the name of the well Esek; because they contended with him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة כيهוט

בראשית כו, כ.

36 «وإذا إسحاق يلهو مع رفقة (רבקה) امرأته». تُقرأ العبارة على أنها تشير إلى بهجة إسحاق المتجلية من خلال رفقة.

Genesis 26:8 בראשית כ"ו:ח'

ויהי כי ארכו-לו שם הימים וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו:

And it came to pass, when he had been there a long time, that Abimelech king of the Philistines looked out at a window, and saw, and, behold, Isaac was sporting with Rebekah his wife

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 הנשמה עצמה א"צ תיקון

يشرح تانيا (تانيا) الفصل 37 أن كمال عصر مשיח (Moshiach) يعتمد على أعمالنا الآن: فكل وصية (מצוה, mitzvah) تستجلب أورا إلى الأشياء المادية التي كانت خاضعة للقشرة المضيفة (קליפת נוגה, kelipas

(nogah). وهذا يؤيد الفكرة القائلة إن عمل تحويل الظلمة يقع في نفس
הבהמית, העולם המادي, לא في النفس نفسها.

18:37 Tanya, Likkutei Amarim תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים
ל"ז:ח"ח

וקמו שְׁכָתוֹב [בְּעֵץ חַיִּים שֶׁעַר כ"ו], כִּי הִנֵּשְׁמָה עֲצָמָה אֵינָה צְרִיכָה
תִּיקוּן קָלָל כּו', וְלֹא הוֹצֵרָהּ לְהַתְלַבֵּשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְכו', רַק לְהַמְשִׁיךְ אוֹר
לְתַקְנָם כּו', וְהוּא מִמֶּנּוּ דוֹגְמָת סוּד גְּלוּת הַשְּׂכִינָה, לְבָרֵךְ נִיצוּצֵי וְכו'.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

מلاحظة كهوت

תניא פלי"ז (מע"ח שער כו).

38 פני שור

في رؤيا حزقيال (يחזקאל)، لكل واحد من الكائنات الحية (חיות, Chayos)
وجه إنسان ووجه أسد ووجه ثور ووجه نسر. والنفس الحيوانية (נפש
הבהמית, nefesh habahamis) متجذّرة في وجه الثور.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א':י

וְדִמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אֲרִיָּה אֱלֹהֵימִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר
מִהַשְּׂמָאוֹל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נִשָּׁר לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man;
and they four had the face of a lion on the right side; and
they four had the face of an ox on the left side; they four had
also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 7

39 רבקות של שלש שלש בקר

تجيز ميشنا (משנה, Mishnah), في شأن الألواح التي توضع حول بئر في
يوم السبت (שבת, Shabbos), أن تكون الفجوات بينها بعرض فريقين من
الثيران المقرونة (רבקות, rivkos). يتألف كلٌ منهما من ثلاثة ثيران;
وال«ريكة» (רבקה, rivkah) فريق من الثيران موثوقة بنير واحد.
ويستنبط الأثر ربي (אדמו"ר הזקן) من ذلك معنى اسم رفقة (רבקה,
Rivkah): حيوانات عدة مرتبطة بعضها ببعض لتكوّن وحدة واحدة.

Eruvin 17b:17-18 עירובין י"ז ב:י"ז-י"ח

גִּבְהֵנוּ עֲשָׂרָה טַפְחִים, וְרוֹחֵנוּ שִׁשָּׁה עֹבְדִים קָל שֶׁהוּא. וּבִינֵיהֶן כְּמֵלֶא
שְׁמִי רַבְקוֹת שֶׁל שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ בָּקָר, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוֹזָדָה אוֹמֵר:
שֶׁל אַרְבַּע, קִשּׁוּרוֹת וְלֹא מוֹתְרוֹת, אַחַת נִכְנָסֶת וְאַחַת יוֹצֵאת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מلاحظة كهوت

עירובין יז, ב. ראה אה"ת פ' קרח ע' תשטו. בלקו"ת שה"ש יג, א, לז, ד
מצייין לכאן.

الفقرة 8

40 האבות הן הן המרכבה

يُوصَفُ الْآبَاءُ هُنَا، بِوصفهم «المركبة»، بأنهم الكائنات الحية العلوية
(الإحسان والشفعة والجمال) المنبثقة من الفهم (בינה, Binah), في حين
يقف الملكوت جانبًا, مثل الجماد. ويوضح ذلك لماذا يكون داود, أي الملكوت,
الساق الرابعة المضافة إلى الثلاث.

מلاحظة كهوت

נסמן לעיל ד, ג.

41 ארז"ל האבות הן הן המרכבה

«الآباء أنفسهم هم المركبة»: فقد بلغوا إبطال الذات (ביטול, bittul) تمامًا

أمام إرادة ה', كما تخضع المركبة لراكبها.

47:6 Bereshit Rabbah בראשית רבה מ"ז:ו'

ויכל לדבר אתו - תני, הנפטר מחבירו בין גדול בין קטן, צריך לישול
ממנו רשות. ממי את למד? מאברהם. פעם אחת היה אברהם מדבר עם
הקב"ה, באו מלאכי השרת לדבר עמו. אמר להן: נפטר מן השכינה,
שהיא גדולה מכם תחלה, אחר כך אני מדבר עמכם. כיון שדבר עם
הקדוש ברוך הוא כל צרכו, אמר לפניו: רבון העולמים! צריך אני
לדבר. אמר לו: הפטר בשלום, הה"ד: ויעל אלקים מעל אברהם. אמר
ריש לקיש: האבות הן הן המרכבה, שנא': ויעל אלקים מעל אברהם.
ויעל מעליו אלקים. (בראשית כה) והנה ה' נצב עליו:

He concluded speaking with him, and G-d ascended from “
upon Abraham” (Genesis 17:22). It is taught: One who de-
parts from another person, whether of greater or lesser
stature, must take his leave from him. From whom do you
derive this? From Abraham. On one occasion, Abraham was
speaking with the Holy One blessed be He, when the minis-
tering angels came to speak with him. He said to them: ‘Let
me first take my leave from the Divine Presence, which is of
... greater stature than you, then I will speak with

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022
(CC-BY)

42 חוברות אשה אל אחותה

في رؤيا حزقيال (يחזקאל)، كانت أجنحة الكائنات «متصلة بعضها ببعض».
وهذا الاتصال هو مصدر قدرتها على الحمل.

Ezekiel 1:9 יחזקאל א':ט'

הִכְרַת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ כַּנְּפֵיהֶם לֹא־יִסְבּוּ בְּלִכְתָּן אִישׁ אֶל־עֶבֶר פְּנֵיו
וְלִכּוֹ:

their wings were joined one to another; they turned not when
they went; they went every one straight forward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

יחזקאל א, ט.

43 שירדה פלאים

«لقد هبطت هبوطًا عجيبيًا»: يقول سفر المراثي هذا عن السقوط المذهل
لأورشليم. وتستعمل المقالة (מאמר, maamar) العبارة لوصف نزول النفس
إلى الجسد, وهو نزول يثير الشفقة عليها.

Lamentations 1:9 איכה א':ט'

טָמְאָתָה בְּשׁוּלֶיהָ לֹא זָכְרָה אֲחִירֶיהָ וַתִּרְדַּ פְּלָאִים אִין מִנֵּהֶם לֶה רָאָה ה'
אֶת־עֲנָיָי כִּי הִגְדִּיל אוֹיֵב:

Her filthiness was in her skirts, She was not mindful of her
end; Therefore is she come down wonderfully, She hath no
comforter. ‘Behold, O L-RD, My affliction, For the enemy
,hath magnified himself

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 והנה רבקה יוצאת

«وإذا برفقة (רבקה) قد خرجت»: خرجت إلى البئر في اللحظة نفسها التي
فرغ فيها خادم إبراهيم (אברהם) من صلاته. وتقرأ العبارة هنا على أنها

And these words, which I command thee this day, shall be
upon thy heart
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 הפקדה

50 הנה אנכי נצב על עין המים

ירוי אֵלְעָזָר (אֵלְעִזָּר), خادِم إبراهيم (אברהם), لأهل رفقة (רבקה) كيف
دعا عند البئر: «ها أنا واقف عند عين الماء». ومن الواضح أن «أنا» هو
أليعازر؛ وتقرأ المقالة الحسيدية (مأمر, maamar) كلمة «أنا» (אנכי,
Anochi) على أنها جوهر ה' الحاضر عند عين الماء.

Genesis 24:43 בראשית כ"ד:מ"ג

הנה אנכי נצב על-עין המים והנה העלמה היצאת לשאב ואמרתי אליה
השקני-נא מעט-מים מן-יד:

behold, I stand by the fountain of water; and let it come to
pass, that the maiden that cometh forth to draw, to whom I
shall say: Give me, I pray thee, a little water from thy pitcher
;to drink

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

בראשית כד, מג.

51 ע"פ וספרתם לכם

الموازة هي المقالة (مأمر, maamar) «وأحصوا لأنفسكم» (וספרתם
לכם, U'sefartem lachem) في ليكتوتي تورا, في במדבר, حول عَدَّ
العومر من قربان الشعير في عيد الفصح (فصح, Pesach) إلى أرغفة القمح
في عيد الأسابيع (שבועות, Shavuot).

ملاحظة كيهوت

ראה לקו"ת פ' במדבר ד"ה זה.

52 וע"פ זכור את יום השבת

تقترح الحاشية، على سبيل الاحتمال، أن الإحالة إلى تورا أور, יתרו. وفي
ذلك الموضع يشرح النص أن ملائكة مرتبة الحية (חיות, Chayos) تحمل
العرش لأنها في حالة إبطال الذات (ביטול, bittul) إزاءه, كالحصان أمام
راكبه؛ ومع ذلك تحمله إلى موضع لا يستطيع بلوغه بمفرده, كما أن الآباء هم
المركبة. وهذا يوازي فكرة أن النفس الحيوانية المهذبة ترفع ما هو أسمى
منها.

מلاحظة كيهوت

אולי הכוונה ללקמן עא, ב.

53 כלום יצה"ר יש ביניהם

الإحالة المرجعية من كيهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

מلاحظة كيهوت

ראה שבת פט, רע"א.

54 כלום יצה"ר יש ביניהם

حين صعد موسى (مשה) لتسلم التوراة، اعترض الملائكة؛ فأجابهم بأن
وصايا التوراة لا تنطبق عليهم، وسأل: «أفيكم نزعة إلى الشر؟»

Shabbat 89a:1 שבת פ"ט א'א'

עבודה זרה? שוב: מה קתיב בה? "זכור את יום השבת לקדשו" —
כלום אתם עושים מלאכה, שאתם צריכין שבות? שוב: מה קתיב בה?
"לא תשא" — משא ומתן יש ביניכם? שוב: מה קתיב בה? "כבוד את
אביך ואת אמך" — אב ואם יש לכם? שוב: מה קתיב בה? "לא תרצח",
"לא תנאף", "לא תגנב". קנאה יש ביניכם? יצר הרע יש ביניכם? מיד

خروج النفس الحيوانية من القشرة المضيفة (קליפת נוגה, kelipas
nogah).

Genesis 24:15 בראשית כ"ד:ט"ו

ויהי-הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל בור
מלכה אשת נחור אחי אברהם וכדה על-שכמה:

And it came to pass, before he had done speaking, that, be-
hold, Rebekah came out, who was born to Bethuel the son of
Milcah, the wife of Nahor, Abraham's brother, with her
pitcher upon her shoulder

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 יצחק מצחק את רבקה אשתו

كان إسحاق (יצחק) «يلاعب رفقة زوجته»؛ فاللذة (תענוג, taanug) التي
يذوقها إسحاق تأتي عن طريق رفقة.

Genesis 26:8 בראשית כ"ו:ח'

ויהי כי ארכו-לו שם הנמים וישקה אבימלך מלך פלשתים בעד החלון
וכרא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו:

And it came to pass, when he had been there a long time, that
Abimelech king of the Philistines looked out at a window,
and saw, and, behold, Isaac was sporting with Rebekah his
wife.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 (שהוא בחי' בירור דשם ב"ן . . התכללות כו')

تُظهر الحاشية أن هذه الإضافة التفسيرية بين قوسين عن اسم ب"ן والنفس
الحيوانية ترد في سفر המאמרים (ספר המאמרים) 5569.

מلاحظة كيهوت

ראה הג"ה זו בסה"מ תקס"ט ע' צ.

47 ותרד העינה ותמלא כדה

رفقة وهي تملأ جرّتها من النبع: ذلك هو الإنزال الذي يأتي بعد الصعود.

Genesis 24:16 בראשית כ"ד:ט"ז

והנער טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה
ותעל:

And the damsel was very fair to look upon, a virgin, neither
had any man known her; and she went down to the fountain,
and filled her pitcher, and came up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 תחיל חאשיה כיהוט, فيما يخص هذه الكلمات, إلى Exodus 26:3.

Exodus 26:3 שמות כ"ו:ג'

חמש היריעות תהיין חברת אשה אלי-אחתה וחמש יריעת חברת אשה
אלי-אחתה:

Five curtains shall be coupled together one to another; and
the other five curtains shall be coupled one to another

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 אשר אנכי מצוך

«وتكون هذه الكلمات التي أوصيك بها أنا (אנכי, Anochi) اليوم على
قلبك». من الواضح أن موسى (משה) هو المتكلم، وأن ضمير المتكلم «أنا»
يعود إلى موسى؛ لكن المقالة (מאמר) تقرأ אנכי على أنها «أنا» ה' نفسه, أي
جوهرة الذي يُنزل عبر الوصايا (מצוות, mitzvos).

Deuteronomy 6:6 דברים ו':ו'

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על-לבבך:

הודו לו להקדוש ברוך הוא, שגאמר: "ה' אדונינו מה אדיר שמך וגו'",
ואילו "תנה הדרך על השמים" לא כתיב.
William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

55 ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן

النهر الذي يسقي الحديقة هو مستوى الوحي الذي يصل إلى الملائكة.
Genesis 2:10 בראשית ב':י

ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים:
And a river went out of Eden to water the garden; and from
thence it was parted, and became four heads
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 היושבת בגנים חברים

«בא ساكنة الحدائق، الأصحاب يصفون إلى صوتك؛ فأسمعيني إياه». في
الأيام الختامية من نشيد الأنشيد، يسأل العاشق الحبيبة في الحدائق أن
تدعه يسمع صوتها الذي يصغي إليه الأصحاب. ويفسر מאמר «الأصحاب»
بأنهم الملائكة، الذين يتلقون من الوحي في «الحدائق».

Song of Songs 8:13 שיר השירים ח':יג

היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני:

Thou that dwellest in the gardens, The companions hearken
'for thy voice: 'Cause me to hear it
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ملاحظة كيهوت
שה"ש ח, יג.

57 עתידים צדיקים

يَعْلَمُ التلمود أن الملائكة ستقول في المستقبل «قدّوس» أمام الأبرار
(צדיקים, tzaddikim), كما تقولها الآن أمام ה'.

Bava Batra 75b בבא בתרא ע"ה ב

מلاحظة كيهوت
ב"ב עה, ב. לקמן לט, ב. מד, ד. צז, א. קו, ד. ראה לקו"ת בהעלותך ל, ג.
נצבים ג, ב ואילך. י"ב סט, ב ואילך.

الفقرة 10

58 מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה

ثُقِرَ الآية الآن على ضوء تأمل الإنسان ومحبة ه'.

Song of Songs 8:7 שיר השירים ח':ז

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן
איש את-קליהון ביתו באהבה בוז נבוזו לו:
Many waters cannot quench love, Neither can the floods
drown it; If a man would give all the substance of his house
for love, He would utterly be condemned
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 שמע ישראל

«اسمع يا إسرائيل، اسم ه' / هو' / شם הוי' (Havayah) هو اלקينو، واسم
ه' واحد»: آية التأمل في وحدانية ه'.

Deuteronomy 6:4 דברים ו':ד

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS
ONE.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 ואהבת בכל לבבך

«وتحبّ ه', اלקيد، بكل قلبك... وبكل قوتك»: المحبة التي تنشأ عن التأمل.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאדך:
And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 11

61 אם רץ לבך

الإحالة المرجعية من كيهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

ملاحظة كيهوت

ת"ז בהקדמה. ספר יצירה פ"א — שוב למקום.

62 אם רץ לבך שוב לאחד

يقول سفر يتسيرا (ספר יצירה; Sefer Yetzirah): «إذا ركض قلبك، فارجع
إلى المكان». ويستشهد الأثر ربّه (ادموي"ר הזקן) بهذه العبارة (بالصيغة
الواردة في تيكوني زوهار (תיקוני זוהר; Tikkunei Zohar)) للدلالة على
الرجوع الذي يعقب توق النفس.

Sefer Yetzirah 1:8 ספר יצירה א':ח

עשר ספירות בלימה בלום פין מלדבר ולבך מלהרהר ואם רץ לבך שוב
למקום שלכך נאמר והחיות רצוא ושוב. ועל דבר זה נכרת ברית:

Concerning the number ten of the spheres of existence out of
nothing keep thy tongue from speaking and thy mind from
pondering on it, and if thy mouth urges thee to speak, and
thy heart to think about it, return! as it reads: "And the living
creatures ran and returned," (Ezekiel 1, 14) and upon this
was the covenant made

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yetzirah, trans. by Isidor
Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

63 דרמ"ח פקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא

تقتبس الكلمات هنا من 74a:8 • Tikkunei Zohar, Tikkun 30
ويُعرض المقطع أدناه.

Tikkunei Zohar, Tikkun 30 • 74a:8 תקוני"ז תיקון ל

ועוד מצוה דא עמודא דאמצעימתא, דאיהו מצוה מסטרא דאבא דאיהו
רא"ש, ומסטרא דאימא דאיהו אש"ר, והכי צדיק מצוה ועושה
מתרנייהו, ובגין דא אתמר על תרנייהו אשר קדשנו, אמא קדשנו ואבא
צונו, על מאן על שכינתא תמא, דאיהי פשר כל רחם, פתיחו דרחם,
דאיהו רמ"ח פקודין, איהי מצות יהו"ה בכל אבר ואבר דמלכא, איהי
מצוה, ועוד אשר קדשנו מסטרא דאבא
Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)
ملاحظة كيهوت
ראה ת"ז תי' ל.

64 מי לי בשמים

«من لي في السماء؟»: لا تريد النفس شيئاً سوى ه' نفسه، ولا حتى جنة
عدن (גן עדן, Gan Eden).

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מי-לי בשמים ועמד לא-חפצתי בארץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire
none upon earth
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

(מאמר, maamar) תقرأ «إن» بمعنى «حين»، وتُراد بـ«الرجل» ه' الذي يمنح ثروة بيته، وتفهم عبارة **בוז יבוזו** (boz yavuzu) بمعنى الاستيلاء بشغف (الفقرات 13–20).

Song of Songs 8:7 שיר השירים ח:ז

מים רבים לא יוכלו לכבות את־האהבה ונהרות לא ישטפוה אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־קִלְהוֹן בֵּיתוֹ בַּאֲהָבָה בּוֹז יְבוֹזוּ לוֹ:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 אם כסף תלוה

«إذا أقرضت مالا لشعبي»: إقراض الفقير واجب، ولذلك ف«إذا» هنا بمعنى «حين».

Exodus 22:24 שמות כ"ב:כד

אִם־יִקְרֹץ תִּלְוֶה אֶת־עַמִּי אֶת־הָעֲנִי עִמָּךְ לֹא־תִהְיֶה לוֹ כְּנִשָּׂה לֹא־תִשְׁיָמוּן עָלָיו נָשָׂךְ:

If thou lend money to any of My people, even to the poor with thee, thou shalt not be to him as a creditor; neither shall ye lay upon him interest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كهوت

שמות כב, כד.

71 ואם יהיה היובל

«وإن حلّ اليوبيل»: يتحدث رؤساء سبط منسى (מנשה) إلى موسى (משה) عن ميراث بنات تسلفحاد (צלפחד) عند اليوبيل، الذي سيأتي حتماً؛ ولذلك ف«إن» تعني هنا أيضاً «حين».

Numbers 36:4 במדבר ל"ו:ד

וְאִם־יִהְיֶה הַיּוֹבֵל לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה נִחְלָתָם עַל נִחְלַת הַמִּשֶּׁה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנְחַלַּת מִשֶּׁה אֲבֹתֵינוּ יִגְרַע נִחְלָתָם:

And when the jubilee of the children of Israel shall be, then will their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كهوت

במדבר לו, ד.

الفقرة 13

72 כאשר כסף תלוה את העני לא תהיה לו כנושה

«إذا أقرضت مالا لشعبي، للفقير الذي بينكم، فلا تكن له كالدائن». تُفهم «إذا» هنا بمعنى «حين».

Exodus 22:24 שמות כ"ב:כד

אִם־יִקְרֹץ תִּלְוֶה אֶת־עַמִּי אֶת־הָעֲנִי עִמָּךְ לֹא־תִהְיֶה לוֹ כְּנִשָּׂה לֹא־תִשְׁיָמוּן עָלָיו נָשָׁךְ:

If thou lend money to any of My people, even to the poor with thee, thou shalt not be to him as a creditor; neither shall ye lay upon him interest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 שלא ע"מ לקבל פרס

«كونوا كالخدم الذين يخدمون سيدهم لا لكي ينالوا أجراً». والمحبة لجوهر ه' من هذا القبيل.

Pirkei Avot 1:3 משנה אבות א':ג

אֲנְטִיגֶנוֹס אִישׁ סוֹכּוֹ קָבַל מִשְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק. הוּא הָיָה אוֹמֵר, אֵל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְשִׁין אֶת הָרֵב עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרֶס, אֲלָא הָיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְשִׁין אֶת הָרֵב שְׁלָא עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרֶס, וַיְהִי מוֹרָא שְׁמַיִם עֲלֵיהֶם:

Antigonus a man of Socho received [the oral tradition] from Shimon the Righteous. He used to say: do not be like servants who serve the master in the expectation of receiving a reward, but be like servants who serve the master without the expectation of receiving a reward, and let the fear of Heaven be upon you

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

66 ונהרות לא ישטפוה

«ولا تستطيع الأنهار أن تغمرها»: تفهم العبارة على أن المحبة فوق الأنهار.

Song of Songs 8:7 שיר השירים ח:ז

מים רבים לא יוכלו לכבות את־האהבה ונהרות לא ישטפוה אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־קִלְהוֹן בֵּיתוֹ בַּאֲהָבָה בּוֹז יְבוֹזוּ לוֹ:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 בעבר הנהר ישבו אבותיכם

يوضح الأثر ربي (אדמו"ר הדוקן) هناك أن نفوس إسرائيل منحوتة من الفكر العلوي، الذي يفيض كالنابوع، أما «النهر الخارج من عدن» فهو الجريان الصادر عنه؛ ولذلك تعني عبارة «آباءكم سكنوا في عبر النهر» أن أصلهم فوق مرتبة النهر، وهذا هو التفسير المعتمد هنا.

Joshua 2:24 יהושע ב':כד

ملاحظة كهوت

יהושע ב, כד. ראה לקו"ת בחקותי מה, א פי' בעבר הנהר.

68 בעבר הנהר ישבו אבותיכם

«عاش آباؤكم وراء النهر»: يستذكر يوشع (יהושע) في خطابه الوداعي أن أسلاف إبراهيم (אברהם) عاشوا وراء نهر الفرات قبل أن يأخذ ه' إبراهيم من هناك. وتقرأ المقالة (מאמר, maamar) عبارة «وراء النهر» بمعنى ما فوق نهر التجلي، حيث تبلغ محبة النفس.

Joshua 24:2 יהושע כ"ד:ב

וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־הָעָם כֹּה־אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַנָּהָר נִשְׁבּוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תֵּרַח אָבִי אֲבִרָהָם וְאַבִּי נַחֲוֹר וַיַּעֲבֹדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים:

And Joshua said unto all the people: "Thus saith the L-RD, the G-d of Israel: Your fathers dwelt of old time beyond the River, even Terah, the father of Abraham, and the father of Nahor; and they served other gods

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 12

69 אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו

النصف الثاني من الآية، وهو الذي سيُشرح الآن. بحسب ظاهرها، تقول إن رجلاً يبذل كل ثروة بيته من أجل الحب سيُزدري؛ لكن المقالة الحاسدية

الفقرة 14

78 מצור לשון צוותא וחבור

في بَحْكُونَايَ يشرح الأكثر ربيبي أن مقصود الوصية هو استمداد نور ه' إلى أسفل عبر وعاء الوصية والتوراة، «تعبير عن التآلف والاتصال»، وأن الوصايا المختلفة وأنواع الدراسة تستمدّه بطرائق مختلفة.

מلاحظة כהות

ראה לקויות בחקותי מה, ג. חוקת נז, ד. ואתחנן ח, ג. ובהנסמן בד"ה וקבל היהודים תשי"א הערה 55 (סה"מ מלוקט ח"ג ע' עב).

79 באשרי כי אשורני

سَمَتَ لَيْئَةَ (لَاה) ابنها أشير (أشور)، قائلًا: «سعيدة أنا، لأن البنات دعوني سعيدة». يقرأ الألتري ربي (أدمو"ר הזקן) كلمة «أشير» بمعنى اللذة.

Genesis 30:13 בראשית ל"ג

ותאמר לאה באשרי כי אשורני בנות ותקרא את־שמו אִשָּׁר:

And Leah said: 'Happy am I! for the daughters will call me happy.' And she called his name Asher

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة כהות

בראשית ל, ג.

80 היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם

الإحالة المرجعية من كيهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

מلاحظة כהות

ואתחנן ז, יא. וברש"י שם.

81 היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם

يقول راشي (רש"י) في تفسير الآية: اليوم للعمل بها، وغدًا، في العالم الآتي، لتلقي ثوابها.

Rashi on Deuteronomy 7:11 רש"י על דברים ז:יא

היום לעשותם. ולמחר, לעולם הבא, לטל שכרם (עירובין כ"ב):

היום לעשותם [TO-DAY TO [WHICH I COMMANDED THEE] DO THEM — to do them to-day, but only in the time to come — in the future world — to receive the reward for them (Eruvin 22a).

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

82 היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם

يفسر الحاخام يهوشع بن لاوي (רבי יהושע בן לוי) قول الآية: «التي أمرك بها اليوم لتعمل بها»: اليوم للعمل بها، وغدًا لتلقي ثوابها.

Eruvin 22a:5-6 עירובין כ"ב א:ה-ו

ותינינו דאמר רבי יהושע בן לוי: מאי דקתיב "אשר אנכי מצוה היום לעשותם", "היום לעשותם" — ולא למחר לעשותם, "היום לעשותם" — למחר לקבל שכרם. אמר רבי חגי, ואיתימא רבי שמואל בר נחמני: מאי דקתיב "אך אפים"? "אך אף" מבטי לקה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

73 כאשר יהיה היובל

«وإذا كانت سنة اليوبيل»: فاليوبيل أمر مؤكد، ولذلك تعني «إذا» هنا «حين».

Numbers 36:4 במדבר ל"ד

ואם־יהיה היכל לבני ישראל ונוסף נחלתן על נחלת המשא אשר תהינה להם ומנחלת משא אבותינו יגרע נחלתן:

And when the jubilee of the children of Israel shall be, then will their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 איש זה הקב"ה

تشير الحاشية إلى هذا الموضوع لمزيد من البحث في تفسير لفظ «الرجل» بأنه يشير إلى ه' في هذه الآية.

מلاحظة כהות

ילקוט פ' בא רמז קצא. וראה בסה"מ תרכ"ט ע' נא. ראה לקויות פ' ראה לא, ד שמציין לכאן.

75 איש זה הקב"ה

يفسر المدرش (Yalkut Shimoni, בא) كلمة «رجل» (أش, ish) بأنها تشير إلى القدوس المبارك (קב"ה) / كودشا בריך הוא, kudsha brich (hu). ويطلق الألتري ربيبي (أدمو"ר הזקן) هذا على عبارة «إذا أعطى رجل».

Yalkut Shimoni on Torah 191:3-4 ילקוט שמעוני על התורה קצ"א:ג-ד

... (ש) יְדַדָּה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ, רַבִּי בְּרַחֲמֵה בָּשֶׁם רַבִּי אֲבִינ, אִישׁ נָחוּם וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ, זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, דְּקָתִיב בָּקָה (שְׁמוֹת טו, ג) "ה' אִישׁ מִלְחָמָה". שֶׁה לְבִית אֲבֹת אֲמֵר רַבִּי יוֹדֵן בָּשֶׁם רַבִּי סִימּוֹן, לֹא לוֹ אָדָם בִּירוּשָׁלַיִם וּבְיָדוֹ עוֹן. כִּי־צַד, בְּתֵמִיד שָׁל בָּקָר מִכֶּפֶר עַל עֲבֹרוֹת שְׁנַעֲשׂוּ בַלְיָלָה, וְתֵמִיד שָׁל בֵּין הָעַרְבִים מִכֶּפֶר עַל עֲבֹרוֹת שְׁנַעֲשׂוּ בַיּוֹם. מִה טַעַם (יִשְׁעִיָּה א, כא) "צִדֵּק יִלְוֶה בָּהּ", צִדִּיק יִלְוֶה בָּהּ. מִי פֹרַע לָהֶם מִמֶּדֶי בְּעֶשְׂרֹן אֲמֵר רַבִּי אֲבִינ, בָּא עֶשְׂרֹן שְׁנִכְרַת הָמֶן ...

Torat Emet (CC-BY-NC)

76 והיו הדברים האלה אשר אנכי

«وتكون هذه الكلمات التي أنا أمرك بها اليوم على قلبك». وثقراً «الأنا» (אנכי, Anochi) على أنها جوهر ه' ذاته، الذي يُستجلب إلى التوراة والوصايا (מצוות, mitzvos).

Deuteronomy 6:6 דברים ו:ו

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום עלי־לבבך:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 אנכי מי שאנכי

في مطلع توره أور، يشرح الألتري ربي أنه حين يتجمع نور ه' في داخل الإنسان، تأتي بعد ذلك عبارة «هذه الكلمات التي أنا، الذي هو «أنا» حقاً، أوصيكم بها»، فيُستجلب من خلال التوراة انكشاف ه'.

מلاحظة כהות

נסמן לעיל א, א.

الفقرة 15

83 חייב אדם לברך

עֲלֵם הַחֹאחַם מְטִיר (רבי מאיר) אֲנִי הַמֶּרֶץ מְלֻזָּם בְּאֵן יִתְלוּ מֵטָה בְּרָכָה כָּל יוֹם.

Menachot 43b:15-17 מנחות מ"ג ב:ט"ו-י"ז

תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך רב חייא בריה דרב אויא בשבטא וביומי טבי טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי תניא היה ר"מ אומר חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום אלו הן שעשאני

ישראל שלא עשאני אשה שלא עשאני בור

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

מلاحظة كهوت

מנחות מג, ב. ראה בהנסמן לקמן כ, א.

84 בזוהר ר"פ חיי שרה

هناك يقتبس الأثر ربي هذا الزوهار لشرح عبارة «يموت الفتى ابن مئة سنة»: في المستقبل، سيرتقي المستوى الذي يُسمّى الآن «سبعين»، أي الصفات السبع السفلى من كתר، إلى «مئة»: أي الصفات العشر في كתר، وكل واحدة منها مؤلفة من عشر. وذلك كما يقول الزوهار إن القدوس المبارك (קדי"ה / קודשא בריך הוא, kudsha brich hu) داخل في المئة، وهذا سرّ البركات المئة.

ملاحظة كهوت

”מאה שנה כללא דכלא כחדא ברזא דמאה ברכאן בכל יומא”. ע"כ. ראה לקו"ת פ' צו י, א.

85 בזוהר ר"פ חיי שרה דקכ"ג ע"א

يربط الزوهار (זחר), في حديثه عن «مئة سنة» من عمر سارة، تلك السنوات بسرّ مئة بركة كل يوم، وهو استمداد من المصدر العلوي.

Zohar, Chayei Sara 5:23-6:28 ספר הזוהר, חיי שרה ה'כ"ג-ו'כ"ח

الفقرة 16

86 יפה שעה אחת

الإحالة المرجعية من كهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

ملاحظة كهوت

אבות ד, יז.

87 יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב

«ساعة واحدة من التوبة (תשובה, teshuvah) والأعمال الصالحة في هذا العالم خير من حياة العالم الآتي كلها».

Pirkei Avot 4:17 משנה אבות ד'י"ז

הוא הנה אומר, יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה:

He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

88 בחכמה יבנה בית

«بالحكمة يُبنى بيت». ويُقرأ البيت على أنه حروف التوراة، المبنية من الحكمة (חכמה, Chochmah).

Proverbs 24:3 משלי כ"ד:ג

בְּחִכְמָה יִבְנֶה בַּיִת וּבִתְבוּנָה יִתְכַוֵּן:

Through wisdom is a house builded; And by understanding it is established

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كهوت

משלי כד, ג.

89 כס"י שני אבנים

الإحالة المرجعية من كهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

ملاحظة كهوت

פ"ד מט"ו. ראה לקמן כא, א.

90 כס"י שני אבנים בונות שתי בתים

سفر يتسير (ספר יצירה): «حجران يبنيان بيتين؛ وثلاثة أحجار تبني ستة بيوت». وهكذا: تُسمّى الحروف أحجارًا، وتُسمّى تراكيبها بيوتًا. (تذكره Kehot في طبعتها على أنه الفصل 4، المشناه 15؛ أما في نص Sefaria فهو 4:12).

Sefer Yetzirah 4:12 ספר יצירה ד'י"ב

שבע כפולות כיצד צרפן. שתי אבנים בונות שני בתים. שלש בונות ששה בתים. ארבע בונות ארבעה ועשרים בתים. חמש בונות מאה ועשרים בתים. שש בונות שבע מאות ועשרים בתים. שבע בונות חמשת אלפים וארבעים בתים. מכאן ואילך צא וחשוב מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע. ואלו הן שבעה כוכבים בעולם חמה נוגה כוכב לבנה שבתאי צדק מאדים. ואלו הן ז' ימים בשנה שבעה ימי בראשית. ושבעה שערים בנפש שתי עינים שתי אזנים ושני נקבי האף והפה. ובהן נחקקו שבעה רקיעים ושבע ארצות ושבע שעות. לפיכך חבב שביעי ...

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain)

91 נק' ת"ח בנאים

يُسَمّى التلمود علماء التوراة «بنايين»، لأنهم منشغلون ببناء العالم.

Shabbat 114a שבת קי"ד א

ملاحظة كهوت

שבת קיד, א.

الفقرة 17

92 חכים ולא בחכמה ידיעא

تقتبس الكلمات هنا من –Tikkunei Zohar, Patach Eliyahu 17b:3-4؛ ويُعرض المقطع أدناه.

Tikkunei Zohar, Patach Eliyahu 17b:3-4 תקוני זוהר י"ז ב:ג-ד

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאיןון צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה. משפט עמודא דאמצעיתא. צדק מלכותא קדישא. מאזני צדק *תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית. כלא לאחזאה איך אתנהיג עלמא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

מلاحظة كيهوت

ת"ז בהקדמה (פתח אליהו).

93 חכים ולא בחכמה ידיעה

Patach Eliyahu (פתח אליהו): ה' חכים, لكن ليس بحكمة معلومة.

Tikkunei Zohar 17b:3-4 תקוני זוהר י"ז ב:ג-ד'

אנת חכים ולא בחכמה ידיעה. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעה. לית לך אתר ידיעה אלא לאשתמודעה תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאיוןן צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה. משפט עמודא דאמצעיתא. צדק מלכותא קדישא. מאוני צדק *תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית. כלא לאחזאה איך אתנהיג עלמא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

94 ובתבונה יתכונן

«بالحكمة يُبنى البيت، وبالفهم يثبت».

Proverbs 24:3 משלי כ"ד:ג'

בְּחִכְמָה יִבְנֶה בַּיִת וּבִתְבוּנָה יִתְכַוֵּן:

Through wisdom is a house builded; And by understanding it is established

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

משלי כד, ג.

95 ולתבונתו אין חקר

«فهمه لا يُستقصى».

Isaiah 40:28 ישעיהו מ':כ"ח

הָלוֹא יָדַעְתָּ אִם־לֹא שָׁמַעְתָּ אֶלְקֵי עוֹלָם ה' בּוֹרֵא קְצוֹת הָאָרֶץ לֹא יֵדַע וְלֹא יֵיגַע אִין חֶקֶר לְתַבּוּנָתוֹ:

Hast thou not known? hast thou not heard That the everlasting G-d, the L-RD, The Creator of the ends of the earth, Fainteth not, neither is weary? His discernment is past searching out

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

ראה ישע'י מ', כח.

96 ובדעת חדרים ימלאון

«وبالمعرفة تمتلئ الغرف بكل ثروة نفيسة ومبهجة». والمراد بـ«الثروة» اللذة العلوية في التوراة.

Proverbs 24:4 משלי כ"ד:ד'

וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלֵאוּ כְּלֵיהוֹן יָקָר וְנָעִים:

And by knowledge are the chambers filled With all precious and pleasant riches

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

ע"פ משלי כד, ד. וראה בד"ה מים רבים תשי"ז.

97 אני תורתך שעשעתי

«أجد لذتي في توراتك» (שעשעתי, shiashati): يقابل كاتب المزمور نفسه بالمتكبرين، الذين قلوبهم غليظة كالشحم. وتشير الكلمة الدالة على اللذة إلى اللذة العلوية الكامنة في التوراة.

Psalms 119:70 תהילים קי"ט:ע'

טַפְּשׁ כַּחֲלָב לִבִּי אֲנִי תוֹרַתְךָ שְׁעָשַׁעְתָּ:

Their heart is gross like fat; But I delight in Thy law

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

תהלים קיט, ע.

18 الفقرة

98 והאדם ידע

«وعرف آدم (أدم) حواء (حواء) زوجته»: المعرفة (دעת, Daas) بوصفها اتحادًا واتصالًا.

Genesis 4:1 בראשית ד':א'

וְהָאָדָם יָדַע אֶת־חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת־קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת־ה'

And the man knew Eve his wife; and she conceived and bore Cain, and said: 'I have agotten a man with the help of the 'L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

בראשית ד, א.

99 דאורייתא מחכמה נפקת

يَعْلَمُ الزَّوْهَار (زهر) أَنَّ التَّوْرَةَ تصدر عن الحكمة العليا (חכמה, Chochmah).

Zohar II, 121a זח"ב קכ"א, א

מلاحظة كيهوت

זח"ב קכ"א, א. וראה שם פה, א.

100 דאורייתא מחכמה נפקת

مقطع موازٍ في الزوهار عن صدور التوراة عن الحكمة.

Zohar, Yitro 21:378-22:389 ספר זוהר, יתרו כ"א:שע"ח-כ"ב:שפ"ט

According to R. Judah, "father" represents Wisdom (Hokhmah) and "mother" Understanding (Binah). Said R. Judah: 'Both interpretations mean one and the same thing, for we have been taught that the Torah emanated from the Supernal Wisdom.' R. Jose said that the Torah emanated from Understanding, for it says: "to perceive the words of understanding" and "forsake not the Torah of thy mother

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

101 מ"ש בספר הבהיר

يقتبس لِقוּטֵי תוֹרָה הַקּוֹל נִפְסֵה מִן Bahir, مع قراءة مختلفة: ربط داود التوراة العليا «في ينبوع חכמה».

ملاحظة كيهوت

ס' קצו. ראה גם לקו"ת שלח נא, א. ושם: נ"א במעין החכמה. וכ"ה באוה"ת שבויעות ע' קצא. נ"ך כרך ב' ע' תתקיד.

19 الفقرة

102 עתיד הקב"ה להנחיל . . ש"י עולמות

الإحالة المرجعية من كيهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

ملاحظة كيهوت

סוף עוקצין.

103 עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק ש"י עולמות

آخر المشناه (משנה, Mishnah) في التلمود (תלמוד, Talmud): في المستقبل, سيمنح القدوس المبارك (קב"ה / קודשא בריך הוא, kudsha brich hu) كلَّ صديق (צדיק, tzaddik) 310 عوالم ميراثًا.

Mishnah Oktzin 3:12 משנה עוקצים ג'י"ב

אמר רבי יהושע בן לוי, עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות, שנאמר (משלי ח), להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא. אמר רבי שמעון בן הלפתא, לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה להשראל אלא השלום, שנאמר (תהלים כט), ה' עז לעמו יתן ה' ברוך את עמו בשלום:

Rabbi Yehoshua ben Levi said: In the world to come the Holy One, Blessed be He, will make each righteous person inherit three hundred and ten worlds, for it is written: "That I may cause those that love me to inherit yesh (numerical value of; and that I may fill their treasures)" (Proverbs 8:21. Rabbi Shimon ben Halafta said: the Holy One, Blessed be He, found no vessel that could contain blessing for Israel save that of peace, as it is written: "The L-rd will give strength ... unto his people

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

104 אם יתן איש

«لو أعطى رجل»: تُقرأ كلمة «رجل» (איש, ish) على أنها أ (aleph) زائد يش (yesh [الوجود]).

Song of Songs 8:7 שיר השירים ח'ז'

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את קליהון ביתו באהבה בוז נבוזו לו:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

שה"ש ח, ז.

105 וכמ"ש אאלפך חכמה אאלפך בינה

قال إلهو (אליהוא) لأيوب (أيوب): «اصمت، وأنا أعلمك الحكمة» (אאלפך חכמה, a'alefcha chochmah). يشترك الفعل a'alefcha في حروفه مع ألف (אלף, aleph), التي تقرأها المقالة (מאמר, maamar) بمعنى السيد (אלוף, Aluf) العالم.

Job 33:33 איוב ל"ג:ל"ג

אם יאין אתה שמעלי תהרש ואאלפך חכמה:

If not, hearken thou unto me; Hold thy peace, and I will teach thee wisdom

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Shabbat 104a שבת ק"ד א

מلاحظة كيهوت

איוב לג, לג. שבת קד, א.

106 קנה חכמה קנה בינה

«اقتنِ الحكمة، اقتنِ الفهم».

Proverbs 4:5 משלי ד'ה'

קנה חכמה קנה בינה אליה שפח ואלהיתש מאמר ייפי:

Get wisdom, get understanding; Forget not, neither decline
;from the words of my mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

משלי ד, ה.

107 בוז יבוזו לו

ومن الواضح أن خاتمة الآية تقول إن الرجل الذي بذل كل ثروته من أجل الحب «يُحتقر احتقارًا شديدًا» (בוז יבוזו לו, boz yavuzu lo; من בוז, buz, أي الازدراء). لكن المقالة (מאמר, maamar) تقرأ الكلمات على أنها مشتقة من ביזה, bizah, أي السلب والغنيمة: فعندما يمنح ה' ثروة بيته, يُسارعون إلى الاستيلاء عليها, كأنها غنيمة.

Song of Songs 8:7 שיר השירים ח'ז'

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את קליהון ביתו באהבה בוז נבוזו לו:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

108 לי ביזה ושלל

تسجل الحاشية أن تفسير عبارة «ينهبونه نهبًا» بمعنى النهب وارد في «ياهل أور»، شرح تسييح تسييدك (הצמח צדק) على المزامير.

מلاحظة كيهوت

מובא ביהל אור ע' ע.

109 אוצרו הטוב

«يفتح لك اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah) كنزه الصالح, السماوات: بركة موسى (משה) بالمطر لمن يراعون الوصايا (מצוות, mitzvot). ويأخذ المقالة «كنزه الصالح» على أنه الكنز الخفي لعة العلل.

Deuteronomy 28:12 דברים כ"ח:י"ב

יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו ולברך את קלי מעשה ידך והלויית גוים רבים ואמה לא תקנה:

The L-RD will open unto thee His good treasure the heaven to give the rain of thy land in its season, and to bless all the work of thy hand; and thou shalt lend unto many nations, but thou shalt not borrow

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

110 עין לא ראתה

«لم ترَ عينٌ، يا ه', سواك»: يقول النبي إن عينًا سوى عين ه' لم ترَ ما سيفعله للذين ينتظرونه، وقرأها الحكماء على أنها الثواب الخفي في المستقبل (ברכות 34b). وهنا يصف «كنزه الصالح» لعة العلل.

Isaiah 64:3 ישעיהו ס"ד:ג'

ומעולם לא שמעו לא האזינו עין לא ראתה אלקים זולתך ישעה למתכה לו:

And whereof from of old men have not heard, nor perceived by the ear, neither hath the eye seen a G-d beside Thee, who worketh for him that waiteth for Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

ישע'י, טז, ג.

111 מי לי בשמים

«من لي في السماء؟»: المحبة التي تثيرها صلاة شمع (Shema).

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מי־לי בַּשָּׁמִים וְעִמָּךְ לֹא־תִפְצְתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire
.none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

112 ומים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה

المحبة التي لا تنطفئ، ولا ترونها إلا كنز التوراة ومצוות.

Song of Songs 8:7 שיר השירים ח':ז'

מִיָּם רַבִּים לֹא יִכְלֹוּ לִכְבוֹת אֶת־הָאֲהָבָה וְהַקְרוֹת לֹא יִשְׁטֹפֶה אִם־יִתֵּן
אִישׁ אֶת־קְלִיהוֹן בֵּיתוֹ בְּאֲהָבָה בּוֹז בּוֹזוֹ לוֹ:Many waters cannot quench love, Neither can the floods
drown it; If a man would give all the substance of his house
for love, He would utterly be contemned

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 22

113 יראה ה' היא אוצרו

«خشية اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah) هي كنزه»: في رؤيا إشعيا
عن استعادة صهيون. فسّر الحكماء الضمير «له» بأنه عائد إلى ה': ليس في
خزانة القدوس المبارك (קב"ה / קודשא בריך הוא, kudsha brich hu)
سوى كنز من خشية السماء (ברכות 33b).

Isaiah 33:6 ישעיהו ל"ג:ו'

וְהָיָה אֱמוּנַת עֲתִיד חֻק וְשֹׁעַת חֻקִּים וְדַעַת יִרְאֵת ה' הִיא אוֹצָרוֹ:
And the stability of thy times shall be a hoard of salvation—
wisdom and knowledge, And the fear of the L-RD which is
His treasure

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كهوت

ישע'י, לג, ו.

114 בשמחה ובטוב לבב

«بفرح وابتهاج القلب، من وفرة كل شيء»: في فقرة التوبيخ (תוכחה,
Tochachah), تأتي اللعنات لأن إسرائيل لم يعبدو ה' بفرح في سعة.
والمقصود هنا الفرح الذي ينبغي للإنسان أن يشعر به في التوراة والوصايا
(מצוות, mitzvos), أكثر مما يشعر به من وفرة كل شيء.

Deuteronomy 28:47 דברים כ"ח:מ"ז

תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־עֲבַדְתָּ אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבטוֹב לֵבב מֶרֶב כָּל:
because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyful-
ness, and with gladness of heart, by reason of the abundance
;of all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كهوت

דברים כח, מז.

115 ותרד העינה ותמלא כדה ותעל

«نزلت إلى عين الماء، وملأت جرّتها، ثم صعدت»: نزول يعقوبه صعود.

Genesis 24:16 בראשית כ"ד:ט"ז

וְתַנְעֵר טַבַּת מְרָאָה מְאֹד בְּתוֹלָה וְאִישׁ לֹא יָדָעָה וְתַרְדּוּ הָעֵינָה וְתִמְלֵא כֹדָה
וְתַעַל:And the damsel was very fair to look upon, a virgin, neither
had any man known her; and she went down to the fountain,
and filled her pitcher, and came up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 הנה אנכי נצב על עין המים

«ها أنا واقف عند عين الماء»: ضمير المتكلم «أنا» المنسوب إلى ه' عند
عين الماء.

Genesis 24:43 בראשית כ"ד:מ"ג

הִנֵּה אֲנִכִּי נֹצֵב עַל־עֵיִן הַמַּיִם וְהִנֵּה הָעֵלְמָה הַיֹּצֵאת לְשֹׂאֵב וְאִמְרָתִי אֵלֶיהָ
הַשְׁקִינִי־נָא מַעַשְׂמִים מִכַּדָּךְ:behold, I stand by the fountain of water; and let it come to
pass, that the maiden that cometh forth to draw, to whom I
shall say: Give me, I pray thee, a little water from thy pitcher
;to drink

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

117 המשלח מעינים בנחלים

«يرسل ينابيع إلى الجداول»: الينبوع هو منبع الأنهار.

Psalms 104:10 תהילים ק"ד:י'

הַמְּשַׁלֵּחַ מַעֲיָנִים בְּנַחְלִים בֵּין הָרִים הַלְלוּ:

Who sendest forth springs into the valleys; They run between
;the mountains

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 23

118 שינא חטוף ואכול

قال شموئيل (شموאל) لراف يهودا (רב יהודה): «يا فطن، انتهب فكل، وانتهب
فاشرب»، لأن العالم الذي تغادره أشبه بوليمة عرس عابرة: اغتنم الفرصة. أمّا
نصّ المقالة الحسيدية (מאמר, maamar) ففيه: «انتهب وبارك».

Eruvin 54a:4-5 עירובין נ"ד א:ד-ה'

אָמַר לָקַח שְׁמוּאֵל לְרַב יְהוּדָה: שִׁינָא, חֲטוּף וְאָכֹל חֲטוּף וְאִישְׁתִּי,
דְּעֻלְמָא דְאַזְלִינוּ מִיגִיָּה בְּהַלּוּלָא דְמִי. אָמַר לָקַח רַב לְרַב הַמְנוּנָא: בְּנִי אָם
יֵשׁ לָךְ — הֵיטֵב לָךְ, שְׂאִין בְּשָׂאוֹל תַּעֲנִיג, וְאִין לְמֹת הַתְּמָהֳמָה. וְאָם
תֹּאמַר אֲנִיחַ לְבָנִי — חוּק בְּשָׂאוֹל מִי יִגִּיד לָךְ: בְּנִי הָאָדָם דּוּמִים לְעִשְׂבִּי
הַשְׂדֵּה הַלְלוּ נוֹצְצִין וְהַלְלוּ נוֹבְלִין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Genesis 24:2 בראשית כ"ד:ב'

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־עֲבָדוֹ זָקֵן בֵּיתוֹ הַמְּשַׁלֵּחַ בְּכָל־אֲשָׁרֵלּוֹ שִׁים־נָא יָדָךְ
תַּחַת יָרְכִי:And Abraham said unto his servant, the elder of his house,
that ruled over all that he had: 'Put, I pray thee, thy hand un-
der my thigh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كهوت

עירובין נד, א. ראה אור התורה בראשית כד, ב.

ملاحظة كيهوت
שמות ל, כג.

134 ומתרגמין מירא דכיא

ترجم أونكلوس (אונקלוס) מר דרור בעבארה «النقاء والصفاء» (מירא דכיא, mira dachya), مبيّنًا أن «النقي والصافي» هو معنى دכيا (dachya).

Onkelos Exodus 30:23 תרגום אונקלוס על שמות ל:כ"ג

ואת סב לך בוסמין רישא מירא דכיא מתקל חמש מאה וקנמן בשם פלגותיה מתקל מאתן ותמשיך וקנה בוסמא מתקל מאתן ותמשיך:
Sifsei Chachomim Chumash, Metsudah Publications, 2009 (CC-BY-NC)

135 על איל קמצא דכן

الدليل على أن الجرادّة المعروفة باسم ايل كמצا (ayil kamtza) طاهرة (דכן, dachan), مما يبيّن أن الطهارة الطقسية هي معنى دך (dach).

Pesachim 16a:3 פסחים ט"ז א:ג

וסבר רבי אלעזר: משקין אית להו טומאה בעולם? והתניא, רבי אלעזר אומר: אין טומאה למשקין כל עיקר. תדע, שהרי העיד (יוסף) בן יועזר איש צרידה על איל קמצא דכן, ועל משקין בית משבחתא דכן!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ملاحظة كيهوت

פסחים טז, א.

136 השולח מים בנחלים

النبع منبع الجداول، كما يفيض الجزء من فوق الفهم (בינה, Binah).

Psalms 104:10 תהילים ק"ד:י

ملاحظة كيهوت

תהלים קד, י.

28 הפקרה

137 ותמלא כדה

رفقة (רבקה) وهي تملأ جرّتها؛ ويُفهم الإناء هنا على أنه الجِرّة المستمّدة من بحر الحكمة (חכמה, Chochmah).

Genesis 24:16 בראשית כ"ד:ט"ז

והנער טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותירד העינה ותמלא כדה ותעל:

And the damsel was very fair to look upon, a virgin, neither had any man known her; and she went down to the fountain, and filled her pitcher, and came up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

138 ואת דכא ושפל רוח

«أُسكن في العلى والقداسة، ومع المنسحق والمتواضع الروح».

Isaiah 57:15 ישעיהו נ"ז:ט"ו

כי כה אומר רם ונשא שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל-רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

ישעיה נז, טו.

تحديدًا أواجهها المتلاطمة، في مزموّر يبيّن قدرة ه' على المياه الهائجة. وتقرأ المقالة الحسيدية (מאמר, maamar) الأنهار على أنها الفهم (בינה, Binah), وصوتها على أنه ارتقاء النفس، وتورد لـדכים معاني متعددة (الفقرتان 27–28).

Psalms 93:3 תהילים צ"ג:ג

נשאו נהרות ה' נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכנים:

The floods have lifted up, O L-RD, The floods have lifted up their voice; The floods lift up their roaring

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

תהלים צג, ג. וראה יהל אור ע"פ זה ע' שמ.

129 ופי' בזוהר פ' וארא (דף כ"ג ע"א)

يعرّف زهر (זהר) في وارا (וארא) هذه الأنهار بأنها النهر الخارج من عدن.

Zohar, Vaera 1:16–2:26 ספר הזהר, וארא א' ט"ז ב' כ"ו

130 ונהר יוצא מעדן

النهر الخارج من عدن، الذي عرّفه زهر بأنه الأنهار المذكورة في المزمور.

Genesis 2:10 בראשית ב':י

ונהר יצא מעדן להשקות את-הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 הפקרה

131 אם ישים אליו לבו

على ظاهر الكلام، يقول ألهو (אליהוא) إنه لو وجّه ه' قلبه إلى الإنسان، وجمع روح الإنسان ونفسه إليه، لهلك كلّ جسد. أمّا الـmaamar فيقرؤه على العكس: حين يوجّه الإنسان قلبه نحو ه', تُجمع إليه روح ه' ونفسه، استجابةً من الأعلى لصعوده.

Job 34:14 איוב ל"ד:יד

אם-ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו ואסוף:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his spirit and his breath

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

איוב לד, יד.

132 וכדפי' בזוהר פ' חוקת (דף קפ"א ע"א)

זהר (זהר) على حקת، الذي يستشهد به النص لتفسير هذا الجزء.

Zohar, Chukat 3:16–4:25 ספר הזהר, חקת ג' ט"ז ד' כ"ה

133 מר דרור

«المرّ الخالص» (מר דרור, mar deror), أحد التوابل التي تدخل في زيت المسحة.

Exodus 30:23 שמות ל:כ"ג

ואתה קח-לך בשמים ראש מר-דרור חמש מאות וקנמן-בשם ממציתו חמשים ומאתים וקנה-בשם חמשים ומאתים:

Take thou also unto thee the chief spices, of flowing myrrh' five hundred shekels, and of sweet cinnamon half so much, even two hundred and fifty, and of sweet calamus two hundred and fifty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

139 וכמ"ש במ"א ע"פ ונשב בגיא

ישיר النص إلى شرح في موضع آخر لعبارة «وسكننا في الوادي»؛ وتحدد الحاشية موضعه في **אור התורה** ضمن **ואתחנן**.

מلاحظة كهوت

ראה אורה"ת ואתחנן ע' קמד.

140 אי זה בית

تحيل حاشية كهوت، فيما يخص هذه الكلمات، إلى Isaiah 66:1.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א'

כה אָמר ה' הַשָּׁמַיִם כְּסֵאִי וְהָאָרֶץ הָדָם רַגְלִי אֵינִי בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי וְאֵינִי מְקוֹם מְנוּחָתִי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كهوت

ישע"י סו, א.

141 אי זה בית אשר תבנו לי

«أَيَّ بَيْتٍ تَسْتَطِيعُونَ أَنْ تَبْنُوا لِي؟... لكن إلى هذا أنظر: إلى الفقير والمنكسر الروح».

Isaiah 66:1–2 ישעיהו ס"ו:א'-ב'

כה אָמר ה' הַשָּׁמַיִם כְּסֵאִי וְהָאָרֶץ הָדָם רַגְלִי אֵינִי בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי וְאֵינִי מְקוֹם מְנוּחָתִי: וְאֵת־קְלִיאֵלָהּ יָדִי עָשָׂתָהּ וַיְהִי כְלִיאֵלָהּ נְאֻמֶּיהָ וְאֶל־זֶה אֶבִּישׁ אֶל־עֲנִי וּנְכַה־רוּחַ וְתָרַד עַל־דְּבָרִי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place? For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the L-RD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 29

142 מקולות מים רבים

«أشد من أصوات مياه كثيرة، ومن أمواج البحر الجبارة، عظيم في الأعالي هو اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah):» يقول كاتب المزمور إن قدرة ה' تفوق هدير البحر. ويقرأ المقال (מאמר, maamar) ذلك على أنه عظمة الأجر التي تعلق «الأصوات» العلوية.

Psalms 93:4 תהילים צ"ג:ד'

מְקוֹלוֹת מַיִם רַבִּים אֲדִירִים מְשַׁבְּרִינִם אֲדִיר בְּמָרוֹם ה':

Above the voices of many waters, The mighty breakers of the sea, The L-RD on high is mighty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كهوت

תהלים צג, ד.

143 ועמ"ש ע"פ וכל העם רואים את הקולות

في هذا **מאמר** (maamar)، يشرح أدمور هازאקין أن «الأصوات» هي إنزالات للنور اللانهائي (**אור אין סוף**, Or Ein Sof) من الخفاء إلى الظهور، كما يحمل الصوت الثَّقْس من القلب إلى خارج الفم؛ وقد أعطيت التوراة مصحوبة بخمسة أصوات، تقابل خمس مرات ورود كلمة «الماء»: تدفقات

من الإحسان تهبط إلى الوصايا (מצוות, mitzvot)، بينما «المشاعل» هي التوق المتقد الصاعد.

ملاحظة كهوت

לקמן עג, ג ואילך.

144 וכל העם רואים את הקולות

«ورأى جميع الشعب الأصوات» عند جبل سيناء.

Exodus 20:15 שמות כ':ט"ו

וְכָל־הָעָם רָאוּ אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלֵּפִיד וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת־הַקָּהָר עֲשֵׂן וְיָרָא הָעָם וַיִּנָּעוּ וַיַּעֲמְדוּ מֵרָחֵק:

And all the people perceived the thunderings, and the lightnings, and the voice of the horn, and the mountain smoking; and when the people saw it, they trembled, and stood afar off.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

145 עדותיך נאמנו מאד

«شهاداتك أمانة جدًا؛ والقداسة تليق ببيتك».

Psalms 93:5 תהילים צ"ג:ה'

עֲדוּתֶיךָ נֶאֱמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה־קֹדֶשׁ ה' לְאָרֶץ נְמִים:

Thy testimonies are very sure, Holiness becometh Thy house, O L-RD, for evermore

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كهوت

תהלים צג, ה.

146 בחכמה יבנה בית

«بالحكمة يُبنى البيت»: تكوّنت حروف التوراة من الحكمة (חכמה, Chochmah).

Proverbs 24:3 משלי כ"ד:ג'

בְּחִכְמָה יִבְנֶה בַּיִת וּבִתְבוּנָה יִתְכַּוֵּן:

Through wisdom is a house builded; And by understanding it is established

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كهوت

משלי כד, ג.

الفقرة 30

147 ובדעת חדרים ימלאו

الإحالة المرجعية من كهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

ملاحظة كهوت

שם כד, ד.

148 ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר

«وبالمعرفة تمتلئ الحجرات بكل ثروة ثمينة».

Proverbs 24:4 משלי כ"ד:ד'

וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמְלָאוּ כָּל־הוֹן יָקָר וְנָעִים:

And by knowledge are the chambers filled With all precious and pleasant riches

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

149 לביתך נאווה קדש

«القداسة تليق ببيتك، يا ه', مدى الأيام»: خاتمة Psalm 93, في قداسة

בית ה' إلى الأبد؛ وقد ورد فيها اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah).

Psalms 93:5 תהילים צ"ג:ה'

עֲדֹתֶיךָ נֶאֱמְנוּ מֵאֵד לְבֵיתֶךָ נֶאֱוָה־קֹדֶשׁ ה' לְאֶרֶץ נִמִּים:

Thy testimonies are very sure, Holiness becometh Thy house,
O L-RD, for evermore.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

150 כמארז"ל על אלף השביעי יום שכולו ארוך

| ثواب الوصايا (מצוות, mitzvos) هو في «العالم الذي هو طويلٌ بكامله».

Kiddushin 39b:8 ידושין ל"ט ב:ח'

הרי שאמר לו אביו: עֲלֶה לְבִיתֶךָ וְהָבֵא לִי גִזְלוֹת, וְעֲלֶה לְבִיתֶךָ וְשִׁלַּח אֶת הָאֵם וְנָשַׁל אֶת הַבָּנִים וּבְחִזְרֹתוֹ נָפַל וָמָת – הֵיכָן טוֹבַת יָמָיו שֶׁל זֶה, וְהֵיכָן אֲרִיכוֹת יָמָיו שֶׁל זֶה? אָלֵא: "לִמְעַן יֵשֵׁב לָךְ" – לְעוֹלָם שְׂכוּלוֹ שׁוֹב, "וְלִמְעַן יֵאָרִיכֶן יָמֶיךָ" – לְעוֹלָם שְׂכוּלוֹ אָרוּךְ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מلاحظة كهوت

ראה קידושין לט, ב. סוף מס' תמיד. וראה ג"כ אוה"ת תצא ע' תתקנז.

الفقرة 31

151 ארך אפים

«رؤوف ورحيم هو اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah), طويل الأناة (ארך אפים, erech apayim), وعظيم في الإحسان»: ثناء كاتب المزامير على صبر ه'. وكلمة «طويل» (ארך, erech) تُقرأ على أنها «الوجه الطويل» (אריך אנפין, Arich Anpin).

Psalms 145:8 תהילים קמ"ה:ח'

חֲנוּן וְרַחוּם ה' אֶרֶךְ אַפִּים וְגִדְלִי־חֶסֶד:

The L-RD is gracious, and full of compassion; Slow to anger, and of great mercy.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

תהלים קמה, ח.

152 ע"פ ועתה יגדל

يشير النص إلى maamar الألتز ربيبي عن «والآن، فليتعاظم...» في לקוטי תורה, שלח, الذي يناقش ארך אפים.

מلاحظة كهوت

לקוטי שלח לט, ב.

153 ועתה יגדל נא כו' כאשר דברת לאמר ה' ארך אפים

صلاة موسى (مשה) بعد حادثة الجواسيس: «والآن، أرجوك، فلتتعاظم قدرة سيدي، كما تكلمت قائلًا: ه' طويل الأناة».

Numbers 14:17-18 במדבר י"ד:י"ז-י"ח

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כַּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר: ה' אֶרֶךְ אַפִּים וְרַב־חֶסֶד נֶשָׂא עוֹן וְנִשְׁעַ וְנִקָּה לֹא יִנָּקֶה פֶקֶד עוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־שְׂלִישִׁים וְעַל־רְבָעִים:

And now, I pray Thee, let the power of the L-rd be great, according as Thou hast spoken, saying: The L-RD is slow to anger, and plenteous in lovingkindness, forgiving iniquity and transgression, and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, upon the third and upon the fourth generation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

154 כסא דמלכא משיחא

يقول أبيي (أبيي) إن كأس داود (דוד) في العالم التي تتسع لـ ٢٢١ وحدة لقياس السعة (لוגין, lugin), مستدلًا بعبارة «كأسي تفيض» (תהלים 23:5), إذ إن الفيض (רוייה, revayah) يساوي ٢٢١. ويربط هذا المقال التعليمي (מאמר, maamar) العدد بكلمة ארך (erech, «طويل»), المؤلفة من الحروف א-ר-ך وقيمتها ٢٢١.

Yoma 76a:9 יומא ע"ו א:ט'

תנא, איסי בן יהודה אומר: מן שְׁנֵי דָּלָה לְיִשְׂרָאֵל הֵינָּה מִתְגַּבֵּר וְעוֹלָה עַד שְׂרֹאיוֹ אוֹתוֹ כֹּל מַלְכֵי מִזְרַח וּמַעֲרָב, שְׁנָאֵמַר: "תַּעֲרוֹךְ לִפְנֵי שְׁלֹחַן נֶגֶד צוֹרֵךְ [וגו' כּוֹסֵי רוֹנָה]", אָמַר אֲבִי: שְׁמַע מִינִי כָּסֵא דְדָוִד לְעֹלָמָא דְאַתִּי, מֵאֲתָן וְעֲשִׂרִין וְחָד לִוְנָא מִחֲזִיקָא, שְׁנָאֵמַר: "כּוֹסֵי רוֹנָה", רוֹנָה בְּגִימְטְרִיקָא הֵכִי הוּי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ملاحظة كهوت

יומא עו, א. נתבאר בארוכה בד"ה ואת גביעי גביע הכסף לאדה"א נדפס במאמרי אדה"א בראשית ע' רעט, ובאוה"ת בראשית כרך ב שמ, ב ואילך.

حول هذه الطبعة

.the notes, our explanations, the English translation, This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) عبر سفاريا: (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Torat Emet (CC-BY-NC); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Sifsei Chachomim Chumash, Metsudah Publications, 2009 (CC-BY-NC)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

الترجمة العربية والشروح: أُعدت لموقع LikuteiTorah.com بمساعدة الذكاء الاصطناعي (openai/gpt-6-luna-pro). وقورنت بالنص العبري وبموقع سفاريا؛ ولم يراجعها محرر بشري بعد. يرجى التحقق من كل ما هو مهم بالرجوع إلى النص العبري.

طلب الريبي أن تُدرّس مآماريم باراشا الأسبوع، «الباراشا الحسيدية»، خلال ذلك الأسبوع، موزعة على أيامه السبعة (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309 /parsha). لماذا ندرسها، وما بركات الريبي: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-

مشروع مجاني غير تجاري؛ لا يُباع هنا شيء. والمشروع غير تابع لكيهوت أو سفاريا أو مكتبة لوبافيتش. © likuteitorah.com

من 2/toldos/torah-ohr/ar/likuteitorah.com/

إهداء تكريماً لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

والد الريبي، ريب ليفي يتسحاق